

7
2 1

8467

III. 4. N. 33. a.

Historia Juris Rom.

3

I.

81670

II

Bibl. Reg.

et q
fuo
cum
pl
A
nu
li
ib
E
cu
re
re
m
i.
IV.
Der
hab
lit
His
le
jou
am
an
Cum
no
et
jud
mi

et qui sunt haud procul ab aetate huius memoria, commemorare eos Tesino, ne quis se aut
suorum aliquem praetermissum queratur. Cic. Rep. I. 1.

cum praesertim, si haec ignoremus, multa nobis et magna ignoranda sint. ibid. I. 17.

plurimis ignobilissimis gentibus, speremus tamen nostrum nomen volitare et vagari latissime. I. 17. ib.

Africanus, ut scribit Cato, solitus est dicere, nunquam se plus agere, quam nihil cum ageret:
nunquam minus solum esse, quam cum plus esset! I. 17. ibid.

Quis vero divitiorem quemquam putet, quam cum cui nihil desit, quod quidem natura desideret?
ibid. I. 17.

Etenim cum in suo quemque opere artificem, qui quidem excellat, nihil aliud cogitare, meditari,
curare videam, nisi quo sit in illo genere melior, ego cum mihi sit unum opus hoc a pa-
rentibus maioribus meis relictum, procuratio atque administratio rei publicae, non me inerti-
orem esse confitear quam opificem quemquam, si minus in maxima arte, quam illi in
minimis, opera consumpsim. ibid. I. 22.

C. Sulpicium Gallum passim laudat Cicero Brut. 10. de Am. I. 2. VI. 21. pro Mur. 31. ad Fam.
IV. 6. Huius Galli scientia astrolog. memorat. Cic. de Off. I. 6. Senec. 14. Galli sententia de si-
derum a terra intervallis recitatur a Plinio II. 21.

habuit vires aegresque ille quidem atque horridas, sine nitore ac palastro, sed tamen admonere reliquos po-
tuit ut accuratius scriberent Cic. Legg. I.

His annis paucis ex Asia missus est, qui per id tempus magistratum non coeperat, homo ado-
lescentis pro legato. Is in lectica ferebatur. Et obviam bubulus de plebe venusius advenit, et per-
cussit eum, cum ignoraret quis ferretur, rogavit num mortuum ferrent. Ubi id audivit, lecti-
cae animam efflavit. (Gell. X. 1.)

Cum nihil tam incorruptum esse debeat in re publica quam suffragium, quam sententia:
non intelligo cur qui ea pecunia corrumpunt, pena dignus sit, qui eloquentia, laudem
etiam ferat. Mihi quidem hoc plus mali facere videtur, qui oratione quam qui praedi-
cium corrumpit: quod pecunia corrumpere prudentem nemo potest, dicendo potest. (Ann.
mian. Manell. xxx. 4.)

Nemo

jeu

Bibl. leg.

nemo in aliquem injuria afficit, nisi quem animo impotente, et
secundis rebus male elato contemnit. Orlap 508.

PRINTED BY
JURIS ROYAL

STANISLAV ALEXANDER BACHOWSKI

UNIVERSITY OF WARSAW

WARSAWA 1880

PRINCIPIA
JURIS ROMANI

scripsit

WENCESLAVS ALEXANDER MACIEIOWSKI

J. U. D.

LYCEI ET UNIVERSITATIS LITERARIAE REGIAE
VARSAVIENSIS PROFESSOR.

VARSAVIAE
Ex Officina Publica MDCCCXX.

In magna silva boni venatoris est, indaganter feras quam pluiimas
capere, nec cuiquam culpe suae, non omnes cepisse. Columella.

Petronius iudicavit: Adolescentulos in scholis stultissimos fieri; quia
nihil ex eis, quod in usum habemus audiunt aut vident, sed hoc tantum
proficiunt, ut cum in forum veniunt, putent se in alium
orbem terrarum delatos. Salust. cap. 1.

Si esset ista cognitio iuris magna ac difficilis, tamen utilitatis
magnitudo deberet homines ad suscipiendum discendi laborem im-
pelle. -- Ipsa quantum afferat eis, qui ei prosunt, honoris,
gratiae, dignitatis, quis ignorat? Cicero de Orat. I. 41. 45.

— ad opes augendas et ad gratiam pertinet Cicero de Off. II. 19.

Insuperabilibus brevius ac simplicius tradi magis convenit: aut
enim difficultate inspiculationis tam numerosa atque perplexa,
deterreri solent; aut eo tempore, quo praeiudicium atenda in-
genia, atque indulgentia quadam enutrienda sunt, affe-
riorum rerum tractata atteruntur.

Quintil. Inst. VIII.

Nonne mentis foror paupertas est Petronius cap. 64. Curtius II. 1.
Pergite, ut facitis, adolescentes, atque in id studium, in quo estis, incumbite, ut
et vobis honoris, et civibus utilitatis, et Reipublicae emolumento esse possitis. Cicero de
Orat. I.

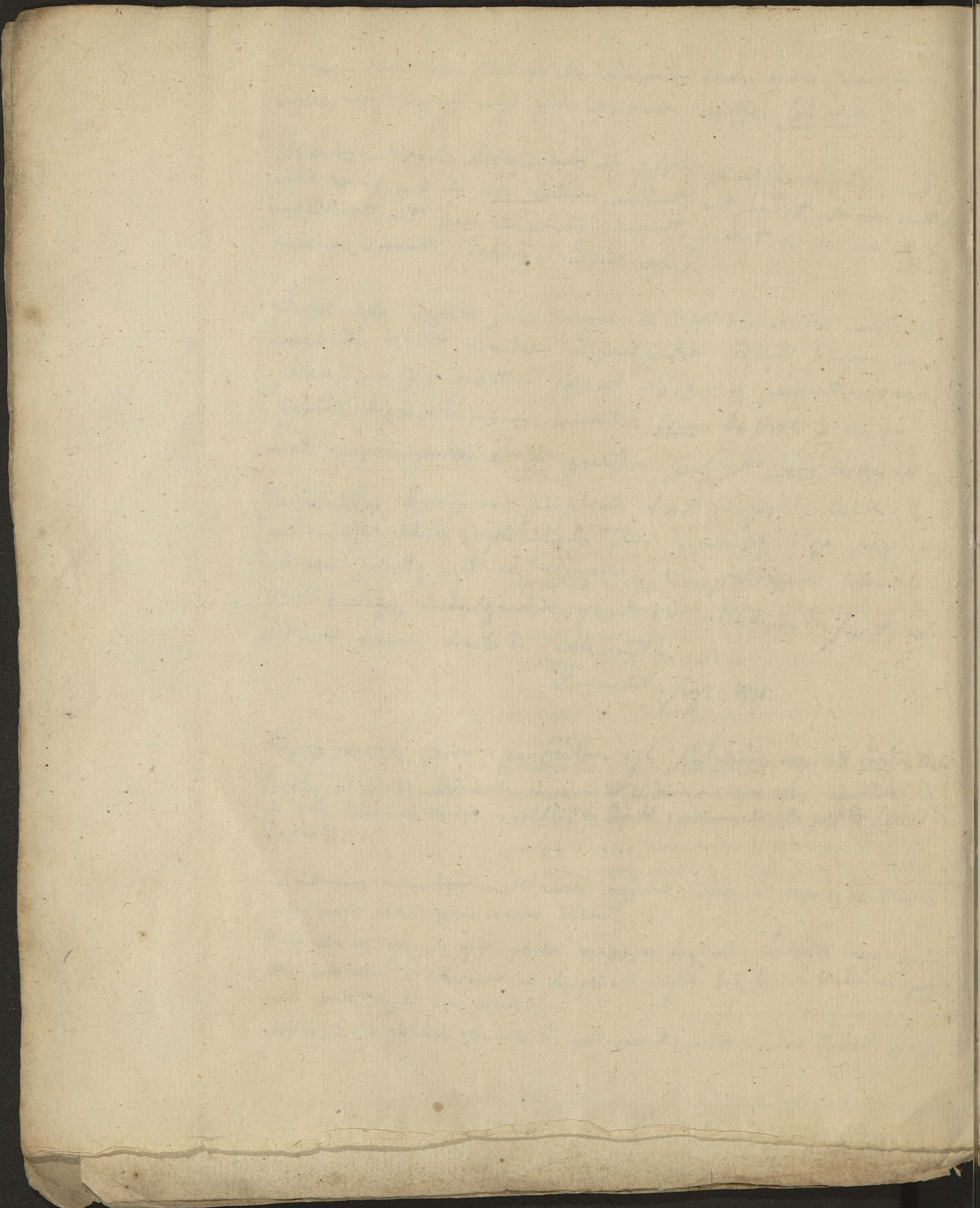
De litterarum inventionem nulli nulla congerunt, et fusa, et confusa, et ab eis in-
certus magis abeas, quam veneris dudum.

Nulla alia res est, in qua plures magisque pugnantibus sententiae reperiantur, atque
haec tractatio de litterarum et scripturae origine. Quante sententiarum pugnae?
quid credas? quid non credas?

paucilla res hic Mundus est, nisi id, quod quirit, omnis mundus habeat. Seneca

PROLOGUE

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be organized into several paragraphs, though the specific words and sentences are not discernible.

D
sum
qui
lum
quo
bat
huc
me
rica
lis
vig
ut p
ribu
pla
que
rin
fate

re
um
Jur
den
ut
nul

5 6

PRAEFAMEN.

De consilio Opusculi hujus conscribendi locutus sum alio loco (p. 167.). Quare neminem fore puto- qui mihi succenseat, quod ea ratione hunc Libellum concinnare voluerim, ut libros ejus generis, quo Germania inundatur, accumularem. Movebat praeterea, quod desideraretur apud Nostrates hucusque liber, quo illustrata essent Prima Elementa jurisprudentiae Romanae, methodo historica, qua (ut alios taceam), uti solent in Scholis suis, Ictorum nostrae aetatis Principes, Savignius et Hugo. Quapropter res ipsa ferebat ut plurima ad condendum hunc Libellum ex Operibus Eorum sumerem, quod, ne a Malevolis plagii accusarer, semper indicavi. Omnia itaque, quae Lectoribus in Opusculo nostro placuerint, illis Celeberrimis Viris me debere, ingenue fateor.

Nunc paucis accipe, quomodo in universa re tractanda versatus sim. Divisi Libellum meum in duas partes, quarum in altera Historiam Juris Romani, in altera vero Institutiones ejusdem, explicare conatus sum. Et recte quidem, ut opinor, cum progressum Juris cujusvis populi, nullo alio modo nisi hoc investigare queas, si

*Interpretandi scientia, et
mi erant: et quibus con-
esset privatis fr. 2. 4. 6.*

methodo historica rem tractare vis. In disponendis ipsi Institutionibus usus sum eodem ordine, quem Celeberrimus Savigny sequitur, ommissa disputatione de Parte, ut vulgo dicitur, Generali; eos imitatus, qui, quo magis sumptibus parcant, rem. quantum fieri potest, intra angustos cancellos includunt. Nec videbatur necessarium cur acta reagerem, cum constet, quemvis perlecto Libello haud facile desideraturum illa, quae in Parte Generali proferri soleant; illum vero, qui in scholis uti eo voluerit, partem eam, re ex ipso opere educta, suppleturum. Hac ipsa ratione motus, Earum nomina, qui pretio representato Libellum meum redemerant, excudi non curavi, ob quod ne mihi irrascantur, rogo obtestorque! Doctrinam conabar ex ipsis fontibus eruere, refutatis opinionibus aliorum; quos tamen nominatim citare inutile videbatur, cum homines notos in scenam producere odiosum sit, et illud incertum velintne sese nominari. Non potui tamen cohibere animum, quin nonnunquam non steterim proposito. At veniam hujus facile me impetraturum apud illos puto, qui sciant, in quantos errores plurimi Recentiorum sint demersi. Ipsos fontes, ex quibus hauriebam, quantum opus fuit, laudavi; Clariss. Hauboldi duo praecipue opera adhibui, 1. Institutionum juris Romani Privati Lineamenta. Lipsiae. 1814 (quod

Religiua

Jedynym wrotem ofiowania publicznego w tej
 Ewie byly instytucje religijne, i niemi potezrona
 Nauka o prawach wazy religii dotychczas
 iez, ~~frigoisze~~ (jus sacrum). Instytucje de la
 sacre z prawem prywatnem potezrona (sa-
 cra privata) iuz w duzkiej Ewie Hiszpanji, po-
 bity w rozumienie, lub skaramo iez od nich
 uwolnio (Cicero pro Mur. 12.); w orem obwi-
 nia Cicero prawni hoi, Kapitanstwa (sa-
 cerdotia) rateraty od patrycyusiu; i duzli-
 ki iez na zgromadzenia (collegia), a na ich
 ciele stant najwyszy Kapitan (pontifex ma-
 ximus). Pod jego dororem byli Augures i
 Haruspices, tyle wptywajacy na polityke,
 Korynceni; pod jego dororem Feriales i
 Flamines przedymizy bogow, lebre i
 weskaltki; od niego rateratu dawanie
 przelobow p in manus convent.

Do oddawania ozi bogom byly wyznaczone
 dni pewne dla familii i pohlou (gentes),
 ktore nigdy razinez nie mogly (saura pri-
 vata perpetua sunt). Ordynacjami kapitan
 daz pappei od daz negasti, w ktorych wolno
 bylo prawnie dietai (lege agere); stant usto-
 mieniami wyzwan kapitanow dla obiaznienia
 czy dzei iez pappei lub nie. Co do saura
 privata idzie iez in kapitanie (anni depu-
 latoroz wyznaczali, dla porady prywatnych,
 do rezy mieniacz stowa Pomponiusa fr. 2.
 §. 6. D. I. 2. lic. de ed. II. D. Na kalendar-
 ial wptywali powiazany w Ewie II. §. 1. de l. 1.

Omnium tamen harum, et interpretandi scientia, et
 actiones, apud collegium Pontificum erant: et quibus con-
 sultabatur, quis quoque anno praeset privatis fr. 2. §. 6.
 D. de O. J.

[Faint, illegible handwriting on aged paper]

hoc
jur
(qu
atte
ren
qua
illi
qua
me
tie
par
du
run
a d

loc
ran
go
eo
fen
era
et
du
sch
Qu
nu
teq
18

V

hoc modo nominavi: Haubold §) 2. Institutiones juris Romani Literariae Tom. I. Lipsiae 1809 (quod laudavi: Haubold Inst. I R. L.) Non potuit attamen non fieri quin alios quoque libros laudarem quos possideo, quosque scio plura continere, quamvis vastitate tanta non commendatur, quanta illi, quibus insudant manus vulgi. Saepius forsitan, quam decuit, nominavi Gaii Institutionum Commentarios, nunc primum a Goeschenio editos; multoties quo ad verbum eos exscribens; quod tamen partim ideo feci, ut ipsum Gaium loquentem inducerem, partim, ut quibus ad manus praeclarum hoc opus fuerit, indicarem loca parallela, a clarissimo Editore adnexa.

Exponenda nunc esset vita Gaii, quam hoc loco me adlaturum, supra (p. 149.) promiseram. Sed eheu! re non absoluta discedere cogor. Cum enim hunc libellum scriberem, in eoque excudendo festinarem, non potui morari fervente iam opere, (nam periculum in mora erat), donec mihi a Bibliopola, homine tardo et ignavo, mitteretur Commentatio, quam, ut, dum haec elaborabam, constabat, clarissim. Goeschenius, Commentariis Gaii, praefixurus erat. Quapropter ad relegendum ea, quae Lauthius nuper de hac re scripsit (in Themis, ou Bibliothèque du jurisconsulte T. I. p. 287. sqq. Paris 1820) Lectorem remitto.

una pro emieni magna nie moxto

*Haec sunt, quae dicenda habui. Utinam
oppella haecce placuerit Vobis Doctissimi Viri,
Vobis inquam, Hugo, Savigny et Unterholzner,
quos summa pietate, etsi a vobis remotus, colo atque
veneror. Felicem me dicerem, si qualicumque mo-
do Elegantem jurisprudentiam, qua populares
vestros instituitis, in patria mea resuscitare,
atque propagare possem.*

*Scriebam Varsaviae a. d. XIV. mens. Jul.
MDCCCXX.*

W. A. MACIEIOWSKI.

*Taliya
Titani
pupha
lyy
min
Jup
wre
ne
lyy
ne
bup
des
ady
Nad
ial
ni
Tab
kol
pup
pob
ner
nep
ler
cib
Jann
obw
ofe
ne
effe
ne
Co do
byty*

Ut autem prout XII. Tab. cautum est nam lilia
prophanum proter lustris. Et lili n. p. reby rabi-
reby & piovum natyliniast. pograbanu si ho-
minem ~~mortuum~~ fulmen Jovis occiderit,
supra genua ne tollito. - Inpre pofhans-
wienie: mulier que pograbanu mortua
ne humator antequam exiit fit par-
tus. Inpre: hominem mortuum in urbe
ne fpeculo neve urbe: Inpre: rozum
bustumve novum propius sexaginta pe-
des abis alienas, si dominus nolet ne
adijcto.

Nadto niewolno byto ofierowai bogom wina
ialo & doplatyln winazron: Jarpta winia
ni fit, ex ea vinum. Duz libari nepos epw.
Tabre, areby iez & napwion mwenyln
Kobiety wprymywały (semelum); areby puz
pograbanu Jarptu Kobiety nie rancity
poliorbow: mulieres genas ne rad unto,
neve leffum funeis ergo habento; areby
mefplatinie wodrone dieiez rabi: pa-
ler in pignem ad deformitatem pueram
cito necato.

Inne pograby byty, areby rbythowyn lub
fchodrepta potraw albo napwion wrape
ofier i bie piew niewywan: vino rozum
ne fparzilo: ah piper, qui fquanus non
essent, (her tulii n. p. sandan 1/3 drogie)
ne in pollutum emerent.

Co do pograban, i lu fiongaizcy iez ratoby, kalie
byty pograby: zona po emieni mgra nie marta

nowych rawierał plubów, ar w ^{10. Miejsię;} wach i ~~6~~ tygodni
wielkie okazywał rabe, z przynajmniej śmierci op-
by raborano (mulieres genas ne radunto, neve
lessum ^{funeris} ergo habento). Spalonych na proce pu-
piotow nie wolno było srapiać winem (vino
vrum ne spargito); labre i wielkie na pogrzeb
nalitady, raboranemi były (functus et luctum
a deorum Manium jure removeto), ani prosu
rapatać wolno było iah z porzobitego drewa
(vrum asia ne solito); raborano wiele obz-
dow pogrzebowych wyprawiać fani plura fane-
re ne fante, neve plures lictos sternito);
w rtoku supra uberać nie było wolno, wyiz-
wpy gdy miał wrzback rtoko? (neve auum
ad.ilo, asp. si mi cum Pentez vincti esant,
in cum illo sepelire, uerene se fraude
esto). Nie wolnieha rmariego kor reidnych
ornahów godnowi, pochować kneba było (ser-
vilibz untura, omnisque circumpositis auge-
ritov.).

Co do finansów, nie wolnieba było dawniey u
Rzymian nalitadow na wyzsho i urozdni-
hów; wydalki lencione szpysty uż furezol-
niey raktadania gmarhów i adny mywanie
obozdów religijných. Na ten przy padely
wybierano dawniey pewien podatek dawniey
tributa in capita, od Serwiusa Tull. tribu-
ta ex cap. Otrawno ras dawniey w owocach
rebranych. Serwiusz Tull. herat bi mone-
lez mied rianez, podteg szopy As rwaney. Adzo
rationali Rzymianie byli na affy, lchorego
pierwoshowa, wartow rmaney frowo w powid
na $\frac{1}{2}$, w tem $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{12}$, a nalwiec $\frac{1}{24}$. - Caorz-

9

10

Addenda et corrigenda.

Pagina 4. vers. 2. 12 et 25. pro: *didicendum*, lege: *discendum*.

P. 7. v. 7. post: *nascitur*, suppleantur reliqua ex Savignii libro *Geschichte des R. Rechts im Mittel Alter* T. I. p. 1.

P. 9. v. 16. usi sumus verbo *practica*, quod etsi semi-barbarum est, optime tamen denotat artem, quam pragmatici Jcti exercent.

P. 10. v. 19. pro: *a variis locutum sit*, lege: *locuti sint varii*.

P. 11. v. 19. ad ea, quae de methodo Savigniana juris docendi dixi, observa, solere illum ea uti in scholis, quas de jure Romano habet.

P. 11. v. 20. 21. pro: *de origine juris Romani ejusque*, lege: *de fontibus juris Romani eorumque*.

P. 12. v. 15. Dixi me fragmenta legum antiquarum quae ad Historiam juris conferant illustraturum, quod de praecipuis intellige, cum reliquae possint conferri apud Hauboldum in libro: *Institutiones juris Romani Literariae* T. I. Lipsiae 1809. Parte II. eaque Bibliographica.

Jbid. v. 25. post verbum habet, suppleantur ea quae apud Hauboldum l. l. §. 107. inveniuntur.

P. 12. v. 24. cf. Hauboldus l. l. §. 89.

P. 12. v. 28. post: *extant*, adde: *in Museo Herculansen*.

P. 15. v. 12. adde: *Illustravit quoque Dirksen (an. 1817) fragmentum ejusdem Tabulae serius inventum*.

P. 15. v. 17. cf. Savigny l. l. T. I. pag. 35. Haubold. l. l. §. 88.

P. 15. v. 28. cf. Haubold. l. l. §. 107. i

P. 14. p. 6. titulus libri a Marinio editi est hic: *J Papir diplomatici raccolti ed illustrati dall'Abbate Gaetano Marini in Roma 1805*.

P. 16. v. 25. de libris Topicor. cf. mea dissert. Varsaviae h. a. (1820) edita: *in M. T. Ciceronis Topica Animadversiones*.

P. 17. v. 22. adde: *De Ephemeridibus denique criticis et Annalibus literariis* cf. Hauboldus l. l. §. 12. *De scriptoribus Miscellanei argumenti* idem l. l. §. 15. addimus titulum libri, (qui ibi desideratur) quem saepe citavimus: *Zeitschrift für Geschichtliche Rechtswissenschaft herausgegeben von F. C. Savigny, Eichhorn, und J. F. L. Goeschen Berlin 1815--1819. Tomi III. et Tomi IV. Pars I. et II.*

P. 19. v. 1. pro *Nec multum post*, lege: *Nec minus*.

P. 19. v. 9. adde: *Reliquorum scripta, qui Historiam juris Romani enarraverunt, recensentur a Hauboldo l. l. §. 14.*

nowych rawierai pl
 wielkie obarywai ra
 by raborano (muliere
^{funeris} leppum (ergo habento).
 pistow nie wolno b
 wquam ne spargito); L
 nabitady, raboranemi
 a deoum Manium
 rapatai wolno byto
 (wquam asia ne poli
 dow pogrebonych wy
 ra ne paito, neue p
 w rtoku supra ubera
 wpy gdy niat wrzba
 addito; asp si mi cu
 in cum illo sepelir
 esto). Nie wolniba r
 ornation goduoini, p
 wili; unctura, omnisq
 uitor.).
 Co do finanps, nie p
 Prymian nabitadow
 hois; wydalli henis
 niey raltadania gm
 abregdow religijnym
 wybierano dawniey p
 lispata in capita, o
 la ex arsu. Ptacono
 rebranyh. Serwup
 lez miedriany; postuy
 rationally Prymiane
 pierwopflony, wartoi
 na $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{12}$

VIII

- P. 19. v. 19. titulus libri Reitemejeriani est: Encyclopaedie und Geschichte der Rechte in Deutschland. Gött. 1785. 8vo.
- P. 20. Cum ordo chronologicus epocharum turbatus sit in libro, hic denuo eum conscribimus. Periodus I. ab anno 1--300 U. C. sive 750--450 ante Chr. n. II. ab a. 300--650. U. C. sive 450--100. ante. Chr. III. ab an. 650--1000 U. C. sive 100--250 post Chr. n. IV. ab a. 1000--1300 U. C. sive 250--550 p. Chr. n.
- P. 34. v. 12. Desquiron non est Professor Parisiensis, sed Academiae Paris. scientiar. adscriptus.
- P. 36. v. 7. pro: *quianquagesimo anno, lege decimo septimo anno.*
- P. 43. v. 11. Reliqua de Comment. in leges XII. Tabular. vid. apud Hauboldum l. I. §. 111. in notis.
- P. 44. v. 15. post verbum *Savignii*, adde Zeitschrift etc. T. II. p. 432. sqq.
- P. 49. v. 20. post verbum *constat* suppleantur ea que Savigny l. I. (Geschichte etc.) T. I. p. 16 sqq. nota 2. citat.
- P. 51. v. 15. loco: *quanquam proprios Magistratus non habebant lege: habebant tam Senatum quam alios Magistratus, exceptis Duumviris, quorum vices gerebat Praefectus.* cf. Savigny l. I. Tomo I. p. 39. nota 61. 62. 63.
- P. 51. v. 21. Reliqua quae hic referuntur vide apud Savignium l. I. T. I. p. 18. 19. De Magistratibus municipior. tractat idem Tomo I. p. 39. sqq. De Senatu ibid. p. 68. sqq.
- P. 52. ad notam 79. cf. Savigny l. I. T. I. p. 51.
- P. 54. ad notam 82: cf. idem l. I. T. I. p. 22. sqq.
- P. 61. v. 12. 14. corrige: *edicta proposuisse eaque constituisse.*
- P. 65. v. 6. Caetera de legibus v. apud Hauboldum l. I. §. 109 -- 115.
- P. 71. v. 26. post verbum *Scriboniam* adde: non.
- P. 95. nota 113. pro §. 177. corrige §. 277.
- P. 97. v. 20. De auctoribus qui tam pro, quam contra authentiam legis Regiae scripserunt cf. Hauboldus l. I. §. 94.
- P. 100. v. 21. pro: *vocaretur Lex Cornelia de siccariis,* corrige: *inscriberetur titulus Pandectarum: ad Legem Corneliam de injuriis.*
- P. 104. v. 28. post verbum *duplici*, adde: sub.
- P. 111. v. 6. pro *scieberis lege: scriberis.*
- P. 113. v. 8. pro *Latinorum coloniarum, lege: colonia-* riorum.
- P. 121. v. 11. pro *Antonio lege: Antonino.*
- P. 122. v. 22. post verbum *princ.* adde: quae Savigny l. I. Tomo II. p. 6. protulit.
- P. 125. v. 19. post: *Magistratum* adde: quae Hauboldus l. I. §. 119. 120 profert.
- P. 130. v. 30. pro *constasse, lege: constitisse,*
- P. 131. v. 28. post verbum *Sent,* supple l. 15. §. 2.
- P. 138. v. 13. cf. Savigny l. I. Tomo I. p. 395. Erant

to lab
 kus 2

to labore p̄m̄iey b̄ic i febr̄n̄az monetez sefler
luis 2½ assu, i denariuz 10 assu.

antem sch
cūs instit
p. 1
lurgita ch
p. 143
fert Savi
p. 14
noribus
p. 144
gantur ap
p. 15
mo I. p.
p. 16
das l. l.
p. 17
bnisse ad
daum.
essent o
ris caeter
loca exs
ferunt I
sgq. p.
quam va
plicat T.
illorum
p. 169.
sgq. et
tori ejus
disseruit
sgq. III.
l. l. Tod
mo II.
p. 2
T. l. p.
p. 2
Savigay
go cf. i
l. l. Tod
p. 2
erit: eti
Savigay
operam
T. l. p.
pag.
Warnk
1819. T
mania
p. 3
p. 123
tres co

IX

antem scholae Juridicae tam in urbe Roma quam in provin-
ciis institutae, ut adparet ex illis locis, quae citavi.

p. 144. v. 16. De civitate ab Antonino Caracalla omnibus
largita cf. Savigny l. l. T. I. p. 62. sqq. T. II. p. 177. sqq.

p. 145 v. 19. post verbum placuit, suppleantur ea quae pro-
fert Savigny l. l. T. I. p. 55.

p. 145. v. 24. cf. quae de Magistratibus majoribus et mi-
noribus Savigny l. l. T. I. p. 57. sqq. protulit.

p. 146. quae de nobilissimis ICtis in libro non citavi, rele-
gantur apud Hauboldum l. l. §. 191. 103 121.

p. 159. v. 7. De aliis magistratibus cf. Savigny l. l. To-
mo I p. 25. 26. sqq. 47. sqq. 59. sqq.

p. 166. De fontibus juris Romani Antejustiniani cf. Haubol-
dus l. l. §. 76--84 §. 96--98. §. 100--106.

p. 170. Doleo me, dum condebam meum librum, non ha-
buisset ad manus celeberrimum opus Savignii toties a me lau-
dantem. Fieri enim posset ut aliquanto accuratius explanata
essent omnia, quae de Breviario Alariciano Corporibusque ju-
ris caeterorum Regum barbarorum disserui. Nonnulla itaque
loca exscribere licet, quae in primis ad illustrandos eos con-
ferunt I Ad Breviarium Alaricianum T. I. p. 91. Tom. II. p. 36.
sqq. p. 41. sqq. Tom. I. p. 106. sqq. docet vir eruditissimus
quam varia significet *Lex Romana*; quid sit *Lex Mundana* ex-
plicat T. I. p. 112. T. II. praefat. XIV. Quid sit ex opinione
illorum Barbarorum *Lex*, quid *Jus*, exponit l. l. Tomo II.
p. 169. sqq. Tandem quae fuerint fata ejus libri T. II. p. 56.
sqq. et (T. II. p. 62. sqq.) quae perficienda restent futuro edi-
tori ejusdem operis. II. Ad librum Papiani Responsa cf. ea quae
disseruit Tomo II. p. 9. sqq. T. II. p. 12. et Tomo II. p. 30.
sqq. III. Ad Edictum Theodorici plurima lectu digna invenies
l. l. Tomo I. p. 11. 12. Tomo II. p. 65. sqq. et praecipue To-
mo II. p. 164. sqq.

p. 200. v. 17. De factis jurisprud. R. disputat idem l. l.
T. I. p. 100. 101. 104. sqq. T. II. p. 224. sqq.

p. 201. v. 5. post verbum: *gaudebant* supple ea quae profert
Savigny l. l. T. I. p. 98. 115. 118. T. II. p. 261. De Brachylo-
go cf. idem l. l. T. II. p. 258. 256. De Exceptionibus Petri
l. l. Tomo II. p. 134. sqq.

p. 201. v. 16. post: *trahatur* eorum Romae, addendum
erit: etiam sub Gothis viguisse jurisprudenciam Romanam (cf.
Savigny l. l. T. I. p. 296. 399.) et, Juyenes solitas fuisse dare
operam jurisprudenciae apud pragmaticos ICtos cf. Savigny l. l.
T. I. p. 400. 401. Tomo II. p. 118. sqq.

pag. 207. Observandum, optime disputatum esse a clariss.
Warnkönig (in *Thémis*, ou *Bibliothèque du jurisconsulte*. Paris
1819. T. I. Première Livraison) de statu jurisprudenciae in Ger-
mania nostra aetate.

p. 338. v. 8. cf. *Portalis* (in *conférence du Code civil* T. II
p. 123.) qui dicit: le contrat du mariage comme tous les au-
tres contrats, ne pouvait être rompu sans cause. *Male-*

ville (ibid. p. 126.) les Romains mettaient le contrat du mariage sur la meme ligne que les autres contrats. O boni hominos, praeclarique legum perversores! cujus generis, dicite quaeso, contractum putasse Romanos matrimonium, somniatis? Utrum contractum consensu initum? qualis v. c. Locatio conductio est? vel, quod magis forsan vobis placet, contractum quendam incertum?

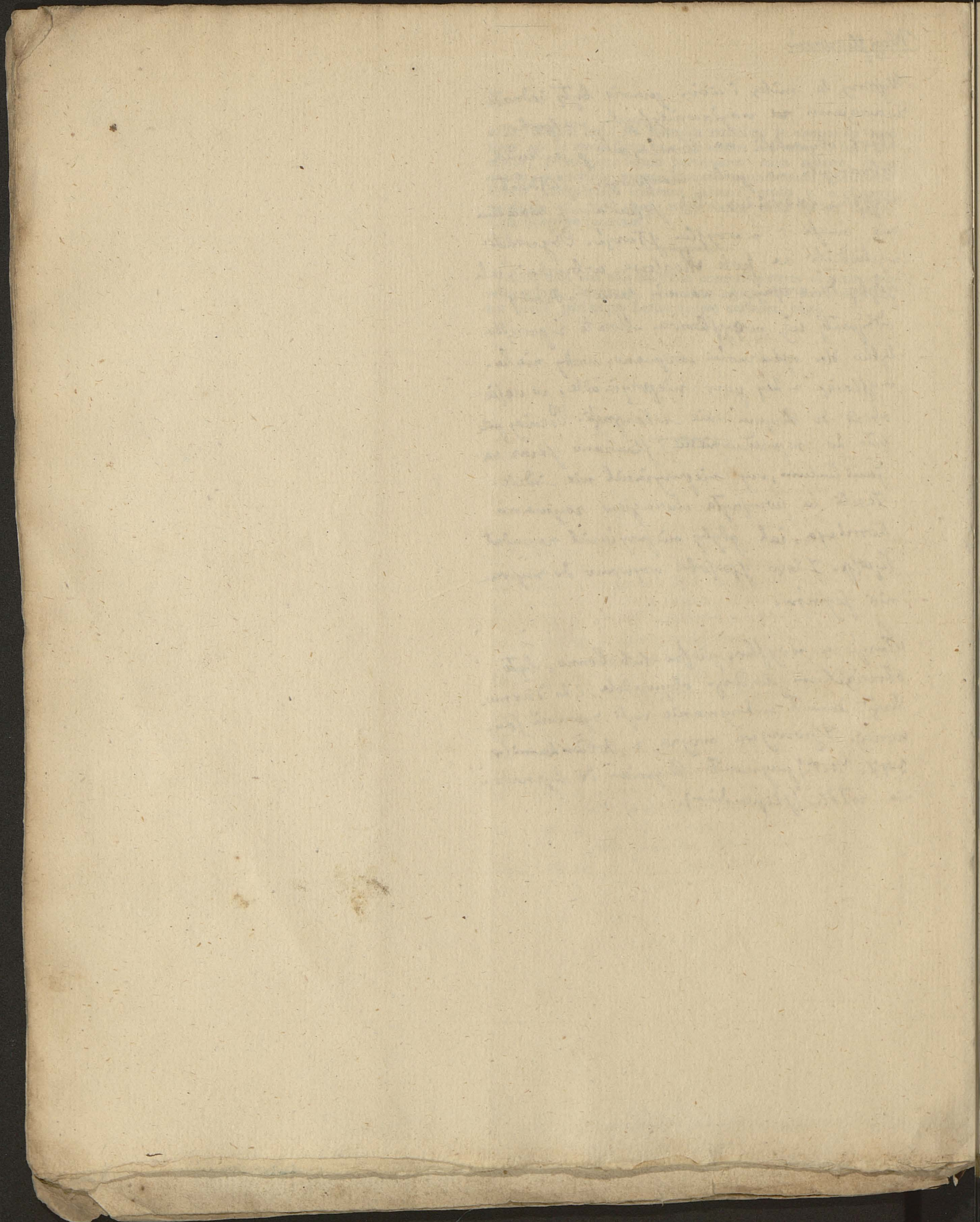
Cum mihi iam aliis laboribus occupato tempus ad totum opus relegendum, lapsusque operarum adnotandos haud suppetat, eos aequo peritusque Lector ut ipse emendet, rogo.

De legibus XII. Tabularum	p. 63 -- 74
De legibus XII. Tabularum	p. 74 -- 76
De legibus XII. Tabularum	p. 76 -- 80
De legibus XII. Tabularum	p. 80 -- 83
De legibus XII. Tabularum	p. 83 -- 89
De legibus XII. Tabularum	p. 89 -- 91
De legibus XII. Tabularum	p. 91 -- 94
De legibus XII. Tabularum	p. 94 -- 96
De legibus XII. Tabularum	p. 96 -- 98
De legibus XII. Tabularum	p. 98 -- 100
De legibus XII. Tabularum	p. 100 -- 102
De legibus XII. Tabularum	p. 102 -- 104
De legibus XII. Tabularum	p. 104 -- 106
De legibus XII. Tabularum	p. 106 -- 108
De legibus XII. Tabularum	p. 108 -- 110
De legibus XII. Tabularum	p. 110 -- 112
De legibus XII. Tabularum	p. 112 -- 114
De legibus XII. Tabularum	p. 114 -- 116
De legibus XII. Tabularum	p. 116 -- 118
De legibus XII. Tabularum	p. 118 -- 120
De legibus XII. Tabularum	p. 120 -- 122
De legibus XII. Tabularum	p. 122 -- 124
De legibus XII. Tabularum	p. 124 -- 126
De legibus XII. Tabularum	p. 126 -- 128
De legibus XII. Tabularum	p. 128 -- 130
De legibus XII. Tabularum	p. 130 -- 132
De legibus XII. Tabularum	p. 132 -- 134
De legibus XII. Tabularum	p. 134 -- 136
De legibus XII. Tabularum	p. 136 -- 138
De legibus XII. Tabularum	p. 138 -- 140
De legibus XII. Tabularum	p. 140 -- 142
De legibus XII. Tabularum	p. 142 -- 144
De legibus XII. Tabularum	p. 144 -- 146
De legibus XII. Tabularum	p. 146 -- 148
De legibus XII. Tabularum	p. 148 -- 150
De legibus XII. Tabularum	p. 150 -- 152
De legibus XII. Tabularum	p. 152 -- 154
De legibus XII. Tabularum	p. 154 -- 156
De legibus XII. Tabularum	p. 156 -- 158
De legibus XII. Tabularum	p. 158 -- 160
De legibus XII. Tabularum	p. 160 -- 162
De legibus XII. Tabularum	p. 162 -- 164
De legibus XII. Tabularum	p. 164 -- 166
De legibus XII. Tabularum	p. 166 -- 168
De legibus XII. Tabularum	p. 168 -- 170
De legibus XII. Tabularum	p. 170 -- 172
De legibus XII. Tabularum	p. 172 -- 174
De legibus XII. Tabularum	p. 174 -- 176
De legibus XII. Tabularum	p. 176 -- 178
De legibus XII. Tabularum	p. 178 -- 180
De legibus XII. Tabularum	p. 180 -- 182
De legibus XII. Tabularum	p. 182 -- 184
De legibus XII. Tabularum	p. 184 -- 186
De legibus XII. Tabularum	p. 186 -- 188
De legibus XII. Tabularum	p. 188 -- 190
De legibus XII. Tabularum	p. 190 -- 192
De legibus XII. Tabularum	p. 192 -- 194
De legibus XII. Tabularum	p. 194 -- 196
De legibus XII. Tabularum	p. 196 -- 198
De legibus XII. Tabularum	p. 198 -- 200
De legibus XII. Tabularum	p. 200 -- 202
De legibus XII. Tabularum	p. 202 -- 204
De legibus XII. Tabularum	p. 204 -- 206
De legibus XII. Tabularum	p. 206 -- 208
De legibus XII. Tabularum	p. 208 -- 210
De legibus XII. Tabularum	p. 210 -- 212
De legibus XII. Tabularum	p. 212 -- 214
De legibus XII. Tabularum	p. 214 -- 216
De legibus XII. Tabularum	p. 216 -- 218
De legibus XII. Tabularum	p. 218 -- 220
De legibus XII. Tabularum	p. 220 -- 222
De legibus XII. Tabularum	p. 222 -- 224
De legibus XII. Tabularum	p. 224 -- 226
De legibus XII. Tabularum	p. 226 -- 228
De legibus XII. Tabularum	p. 228 -- 230
De legibus XII. Tabularum	p. 230 -- 232
De legibus XII. Tabularum	p. 232 -- 234
De legibus XII. Tabularum	p. 234 -- 236
De legibus XII. Tabularum	p. 236 -- 238
De legibus XII. Tabularum	p. 238 -- 240
De legibus XII. Tabularum	p. 240 -- 242
De legibus XII. Tabularum	p. 242 -- 244
De legibus XII. Tabularum	p. 244 -- 246
De legibus XII. Tabularum	p. 246 -- 248
De legibus XII. Tabularum	p. 248 -- 250
De legibus XII. Tabularum	p. 250 -- 252
De legibus XII. Tabularum	p. 252 -- 254
De legibus XII. Tabularum	p. 254 -- 256
De legibus XII. Tabularum	p. 256 -- 258
De legibus XII. Tabularum	p. 258 -- 260
De legibus XII. Tabularum	p. 260 -- 262
De legibus XII. Tabularum	p. 262 -- 264
De legibus XII. Tabularum	p. 264 -- 266
De legibus XII. Tabularum	p. 266 -- 268
De legibus XII. Tabularum	p. 268 -- 270
De legibus XII. Tabularum	p. 270 -- 272
De legibus XII. Tabularum	p. 272 -- 274
De legibus XII. Tabularum	p. 274 -- 276
De legibus XII. Tabularum	p. 276 -- 278
De legibus XII. Tabularum	p. 278 -- 280
De legibus XII. Tabularum	p. 280 -- 282
De legibus XII. Tabularum	p. 282 -- 284
De legibus XII. Tabularum	p. 284 -- 286
De legibus XII. Tabularum	p. 286 -- 288
De legibus XII. Tabularum	p. 288 -- 290
De legibus XII. Tabularum	p. 290 -- 292
De legibus XII. Tabularum	p. 292 -- 294
De legibus XII. Tabularum	p. 294 -- 296
De legibus XII. Tabularum	p. 296 -- 298
De legibus XII. Tabularum	p. 298 -- 300

Woyflowoii

Wyrany le miles i civis prawie byty jedno
znaczeniem i wyprawiony bych nasach.
Zbior obywateli na komicyach p. caunius
rebranych na polu marsowym, stawali
woyflowo exercitus. Nie posiadaiacy maizllu
nie mogli i wwoyflowo stary. Obywaleci
wychodzili na polu Marsowe urbroieni, iak
gdyby do wojny, a nawet same obrady
odbywaly uiz woyflowo. More to z porozthu
zyllo do ofiornoi urzwan, acoby nie lu-
ryflary z ley powy nieprzyiacel, w nasie
obrad do Rzymu nie wlaszneli. Porney po-
feto do wyprawienie i stawiano stwar na
Janiculum, wy nieprzyiacel nie idzie.
Zereli la powstala duragiew rzywano
komicya, iak gdyby nieprzyiacel napadal
Nywly. Z tego sposobu urzwan do rzywa-
nie seymow.

Stary w woyflowo, piefro lub honno, byto
obowiazkiem hardzo obywatela, i do darmu.
Przyd dawat utrzymanie wyli rzywoni (an-
nona). Wywonywa wojna z Keienkami/r.
347. U.C.) prymuila Rzymian do wyprawie-
nia rotdu (stipendium).

SERIES CAPITUM.

I. Historiae Juris.

Caput	I. De optima methodo juris docendi et discendi	p. 1 -- 10
--	II. De scriptoribus et monumentis, quibus ad Historiam juris Romani illustrandam usus sum	p. 10 -- 20
--	III. De origine Romanorum, natura et indole animi	p. 21 -- 26
--	IV. Quomodo dividerentur?	p. 26 -- 29
--	V. De Magistratibus	p. 29 -- 32
--	VI. Fontes antiqui juris	p. 32 -- 34
--	VII. Antiquissimi Jcti Papirius, Appius Claudius	p. 34 -- 35
--	VIII. De Legibus XII. Tabular	p. 35 -- 44
--	IX. Status Reipublicae qui?	p. 44 -- 49
--	X. Italia et Provinciae	p. 49 -- 53
--	XI. Cives quotuplicis generis	p. 53 -- 59
--	XII. De magistratibus apud quos lege agere licuit	p. 59 -- 63
--	XIII. De plebiscitis et legibus praecipuis	p. 63 -- 74
--	XIV. De Sctis	p. 74 -- 76
--	XV. De Edictis Magistratum	p. 76 -- 80
--	XVI. Responsa Prudentum	p. 80 -- 85
--	XVII. De jure Aeliano et Flaviano	p. 85 -- 89
--	XVIII. Celeberrimi Jcti, Flavius. Tiberius Coruncanius, Aelius.	p. 89 -- 91
--	XIX. Res publica sub unius potestatem redacta	p. 91 -- 94

XII

Caput	XX.	Lex Regia	p. 94 -- 97
--	XXI.	Plebiscita, Leges, SCta, Constitutiones principum, Edicta Magistratum, Edictum perpetuum	p. 97 -- 132
--	XXII.	Responsa prudentum; Proculjani, Sabiniani	p. 132 -- 143
--	XXIII.	Cives quotuplicis generis	p. 143 -- 144
--	XXIV.	Italia et provinciae; praecipui Magistratus	p. 144 -- 146
--	XXV.	Nobilissimi Jcti	p. 146 -- 151
--	XXVI.	Status imperii; Cives quotuplicis generis; Novi Magistratus	p. 153 -- 159
--	XXVII.	Status jurisprudentiae ante Justinianum; Justinianus, Tribonianus, Theodora	p. 159 -- 166
--	XXVIII.	Fontes juris Antejustiniani	p. 166 -- 176
--	XXIX.	Fontes juris Justiniani et Postjustiniani	p. 176 -- 200
--	XXX.	Fata jurisprudentiae Romanae post Justinianum usque ad nostram aetatem	p. 200 -- 212

II. Institutionum Juris.

Caput	I.	De judiciis privatis	p. 217 -- 222
--	II.	Actiones quomodo dividantur	p. 223 -- 229
--	III.	Res quid sit, et quomodo dividatur	p. 230 -- 237
--	IV.	Dominium et possessio rei quid sint, et quomodo adquirantur	p. 237 -- 258
--	V.	Dominium rei quomodo adquiratur	p. 258 -- 271
--	VI.	De rei Usucapione et praescriptione	p. 271 -- 277
--	VII.	Jus possessori rei competens, quotuplex	p. 277 -- 279

XIII

Caput VIII. Quo modo dominium vel possessio rei amittatur . . . p. 279 -- 280

-- IX. De Servitutibus . . . p. 280 -- 288

-- X. De Agro vectigali, Emphyteuticario et Superficie . . . p. 288 -- 292

-- XI. De pignore et hypotheca . . . p. 292 -- 305

-- XII. Obligatio; dolus, culpa, casus; de Usuris . . . p. 306 -- 328

-- XIII. Obligatio a quibus recte contrahatur . . . p. 328 -- 335

-- XIV. Ex quibus causis obligationes nascantur . . . p. 335 -- 349

-- XV. Obligatio contracta quomodo dissolvatur . . . p. 349 -- 354

-- XVI. De re contracta obligatione . . . p. 354 -- 365

-- XVII. De obligationibus consensu contractis . . . p. 365 -- 377

-- XVIII. De obligationibus verbis contractis . . . p. 377 -- 380

-- XIX. De obligatione literis contracta . . . p. 380 -- 387

-- XX. De obligationibus quae actionem pariunt licet contractus non sint . . . p. 386 -- 387

-- XXI. Obligacionibus quatenus accedunt . . . p. 387 -- 391

-- XXII. De obligationibus ex delicto ortis . . . p. 391 -- 397

-- XXIII. De obligationibus ex variis causarum figuris . . . p. 397 -- 400

-- XXIV. Praecognoscenda (ad jus Personarum) . . . p. 401 -- 407

-- XXV. De Matrimonio et jure inde derivato . . . p. 407 -- 427

-- XXVI. De patria potestate . . . p. 427 -- 437

-- XXVII. De Tutela et Cura . . . p. 437 -- 445

-- XXVIII. De Servitute . . . p. 445 -- 450

-- XXIX. Praecognoscenda (ad jus Hereditatum) . . . p. 451 -- 452

-- XXX. Adgnati, Cognati, Gentiles . . . p. 452 -- 457

p. 1-16.) Hamboldt (Gyph. Jur. Rom.) p. 14. Legum 103
 zdania; przelozonych Izbant mowi: a) unydzienie naukowe
 wstepo iaku potezrowe lub wstepu na pibie nauze unydzieney,
 ze ludno dopreda, a ten unydzienie dowiedza w hlozym
 alrepe wstepu lub owa unydzienie unydzieney unydzieney;
 przelozonych co do unydzieney unydzieney unydzieney unydzieney;
 by re wstepo nie mowemy nauze unydzieney unydzieney to lub owa
 unydzieney unydzieney, i re wstepo unydzieney unydzieney do hi pu
 unydzieney, unydzieney unydzieney unydzieney unydzieney unydzieney

XIV

Caput XXXI. Hereditas, Bonorum possessio p. 457 -- 467
 -- XXXII. Historia Testamentorum. p. 467 -- 474
 -- XXXIII. De subjectis et objectis testa-
 mentorum p. 474 -- 489
 -- XXXIV. De successione secundum ta-
 bulas, Nov. CXVIII. p. 489 -- 492
 -- XXXV. De successione contra tabulas,
 Novella CXV. p. 492 -- 492
 -- XXXVI. De hereditatis acquisitione et
 petitione p. 492 -- 498

ty prawa prywatnego, mienie
 z tego zyle z historyi praw, ile
 do urozdzenia zylne reorganizacji
 potrzeba, odzyska ije resp. do
 fancej leonyi praw prywatnych.

Nato odzyskanie Huzo.

a) nieprzez temu re nieprzez ty obre.
 by dotychczas ije urozdzeni nauodow
 dawzyl, a tem kandyz praw
 prywatnych: ale temu przenie reby
 nie moze wsharui o niezey lub
 mniay w pewnym przenie, qu resp.
 b) ale to fuste odzyskanie zylne idney
 od drugiey nie przenie ije temu, reby
 niewykonnie ije ta ije waie re ije
 ta nowe zylne reuzna byle taki
 temin materii, ktorzy chci wazpi
 uprzedziliat ten podiat. Wniezpatku
 zwidet daleko lepiez kedyz zapelnio go
 domytem, niz uprzedzian uornie re
 nagle ber pewzyl prechod z iednego
 do drugiego urozdzenia przepro iahie
 ruzpraiowe prawo.

37 Lohr (Wiederkehr des Feindes) batant.

Ampt. Majorz. etc.) godni obydwoch:
re teorya Thibauty dzisodniey/roz jest dla umiow pewpro-
lechni, Huzona dla tych historyj iuz wprey pusepili.
Normaly dodatek: re historyj, wewnoz, znow, naylepiey jest
potyryy z jusepuyami.

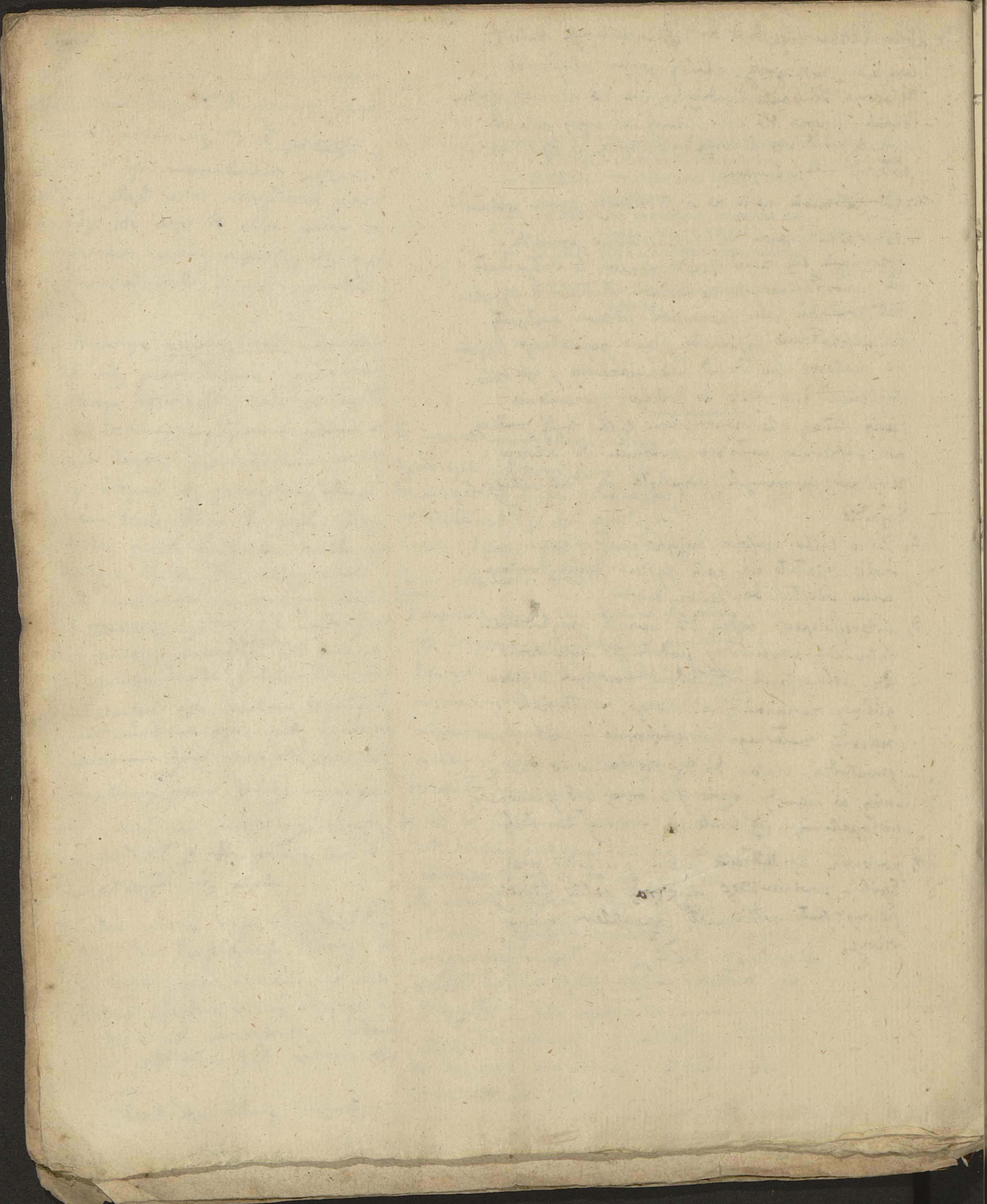
Urazny przedmiot na to na w foreyolney karyi powinien?

1, ilemowoi flaci iez systematycznie wywiepr
rozwiniecie iez zafad kregowul: iaki le wptyw miaty
na prawotaprow, le ile mowoi hrotho. Daley wpha-
rai powinien iak flanowione prawa wptywaty
na ustratenie systematu prawa prywatnego. Najpli-
we maleye lub doley niemyjarnone o tyle tytho
pustemai ma o ile do dobrego zrozumienia.
wreay sturoz i le najomnieye tytho bydy powinny,
ale obferney wstoyy powinien do horego
re wai fuzynnyh poryphye iez i na iakicy
zafadie

2, To w tytho rasowo miyke miato a ralen nie,
niele diatato na cety system teyey pominaj
albo odestai do kowrykowi.

3, interesniayem kedy dla umia przykroenie
tubo iak naybudzey podobnyh uprawom
Dr. celniy fuzh ^{praw} narodow nowpuzh, a puse-
golney wraai iez uwazy, na to iak
nawdy wstapnego przechonanie: potueby
puzhwoz, watem do tey, re kor samo flawo-
wiaz w nawdy inne flanowiz lub flanowity,
nierozatniay iez wate na uprawy samtyh.

4, poniewoz ustratenie praw przechodi puzer
Epoli, powinien iez wybrai lachio hroweby
pewny istaty wpharywaty charakter zmiay
wreay:

a) zraion
 gw nie
 waig
 fehm
 ta tu
 p. 34

b) zraion

c) zraion
 w
 w
 ha
 ha
 m
 la

I
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50

a) Znaczenie iaryka greckiego i łacińskiego
 go niedyktu w tym stopniu iaryka wy-
 waig autoronie ruryragni, ter:
 tekni onego, iaryka prawnicy. dzie-
 ta tu nateraze przytara Gündler
 p. 34. cf. ch Haubold

b) Znaczenie filozofii starożytnych

c) Znaczenie chronologii. Wypowiedź
 wygada re u starożytnych na-
 wodów nie była ogólna reku-
 ka lat w wywaniu, ale każdy
 miał miat swojey Epoki, pewny
 próstug historycy lata li nst (Aera).

to ię tyoz **HISTORIA** ^{Rzymian, i li nstli postug}
_{Aery}

I, Rzymian li nstli swojey Aery
 od ratorenia Rzymu, ter i tu
 baidu ię wórniki, albo wicm

JURIS ROMANI.

idni wresniey przy punkcie ratu-
 renia miastu inniz pómiey-
 by normareli, flegó order
 fropoby rachuby.

1, Epoka Fabiana od Fab.

P. Aosa, hloiz normara ratu-
 renia Rzymowi re termin
 rok 1. olimpiady 6^{mey}

2, Epoka Varroniana od M.

Terent. Varrona, normara rok
 3, olimpiady 6^{tey}

3, Epoka Catoniana od Catona

Censora, rok 4^{ty} olimpiady
 6^{tey}

4, Epoka Truboniana od Tru-

lina, etadie rok 1. olimpiady
 7^{mey} nstli przed N. Chr. 753.

4. Gerdannus Obmisch dnr Gno-

wolozaj Gótt. 1777. Jideler hi-

stor. Ueber die iber die
 vstworung. Inobmisch. dnr vllnu, Berlin 1806.

II. Rachuba podlug ratorenia Dr. Inwe-
ta or do Konstanc. W. odhaz
nastata rachuba o Nardrenie
Chr.

II. rachovali podlug urzadniho

1, podlug wyzulow, or do Messen-
ryana 031. M.C.

2, podlug prefert. urbi, albo pref.
prator. Poniewaz wiele uskaw
wydanych do nich jest bez wku,
niez po ich nowymu mome
roh zgodne

III. podlug panniogcegi (Imperator)
f. Relandus.

IV. podlug wyzadho pewnych

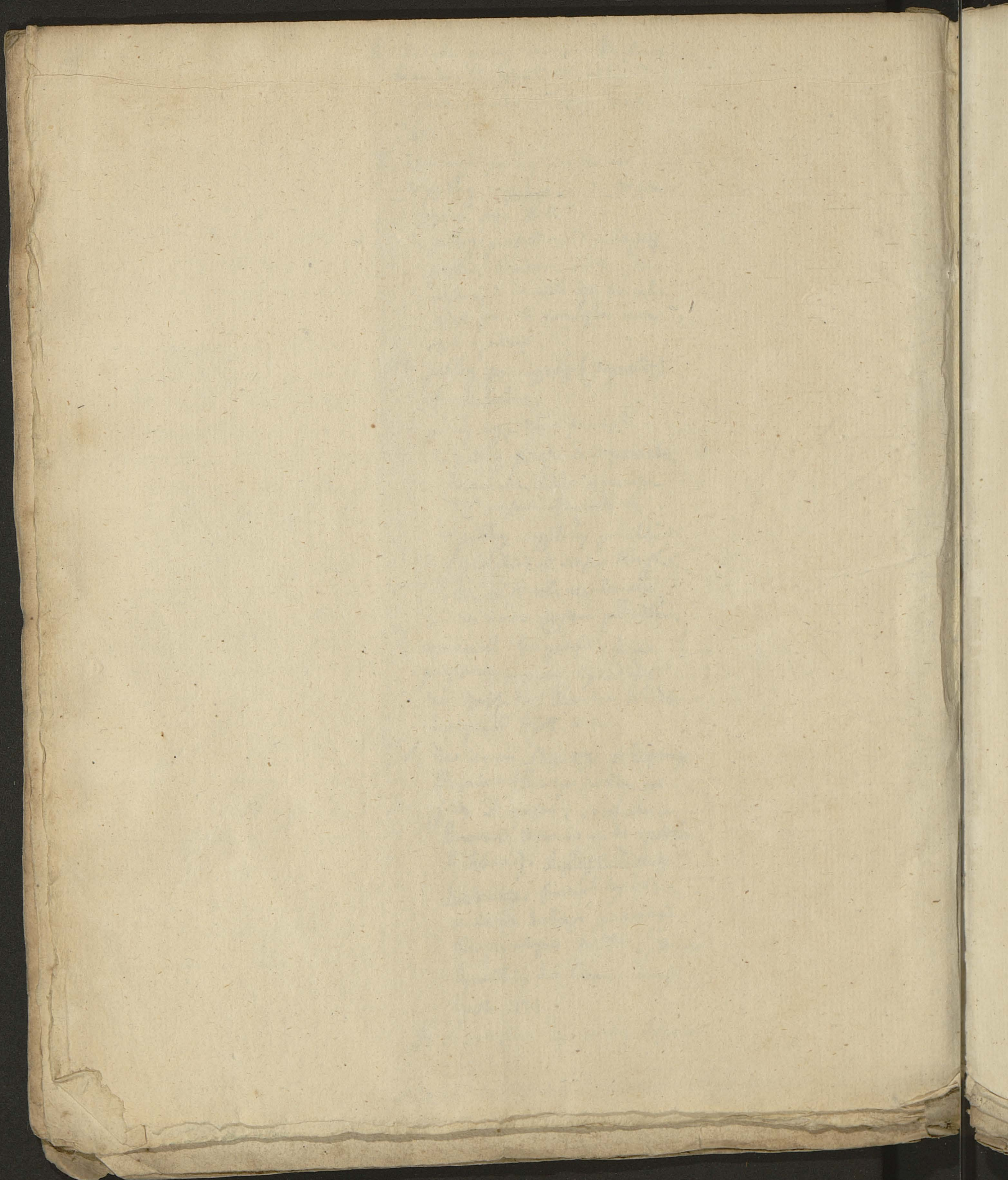
1, podlug swiezt Quinquennalis,
decennalis, hodie wornawo-
nym rasach odbywaty ie

2, podlug wyzadho podalho
(Judi die) od rasow Konst.
W. co 15 roh. regulowano
na nowo system podalho.

I, znawo moii Geografii, jesma
przhan Heeren, hymidbny
du Gross. du Stowolna du Bel-
landym Opitt. 1010.

E, znawo moii Historji polityczney
Byzmian (Przewyppolitycz opi-
niow Lerguson, Stiebulw. -
Panowanie Asanow or do upadku
Gibbon.) i historji Lawney
Kopielney, brzejolney do ro-
zumienia dobrego panowania
Konstantyna W. 20 Sylllur
hymidbny du Canon. Rnyto
hollu 1778.

I, Starozym. Dr. wiatey obserwo-
ici.

19 10

ra

le-

Un attachement extrême à tout ce qui a subsisté pendant long-tems, une
étude approfondie, en l'éclairant par l'histoire de toutes les modifications
qu'il a éprouvées: voilà ce qui nous paraît caractériser l'école histo-
rique. Nous pensons que les savans estimables qui ont fondé cette
école, en Allemagne, se laissent entraîner par l'ardeur des recherches,
qu'ils prennent le moyen de la science pour le fin, et ce qui n'est
que l'instrument, pour le résultat.

Aug. Dufrayer Professeur suppléant à la Faculté du droit. in
Revue Encyclopedique Tom. VI. p. 75. n. 1.

7
Z Gali powstał odnośny z nauki historyi prawa?

Tereli, sama historia narodów, którą się do najpos-
tępniejszych wiadomości, bez której nikt prawie
nie rozumie sobie prawo do ichyholwów oświaty
obejść się nie może, to leć bardziej historya pra-
wa, nie tylko samemu prawnikowi, ale bardziej
nawetko opiewanego rozprawy, jest potrzebna.
Tereli chiefly jurnai charakter ludu ichygo, mówi
Gibbon (VIII. p 104) że się jego praw. Ale prawnie
można rozumieć, jak tylko za poprzednio nabytym
wiadomości o społeczeństwie się jego; stać konieczna
potrzeba umienia historyi prawa. Nie podobna zgłę-
biać nie tylko, ale nawet: miernie nauki się praw
narodów wpyścić; potrzeba sobie wybrać nauki
kilku celując nie tylko po między innymi, i ich
urzę się rozprawy; i praw. Takimi byt nauki
Rzymi, w rozprawy praw, uwaroż go
w do rozprawy politycznego; takim w rozprawy
rozprawy narodzi Germanów, takim rozprawy
od tych trzech narodów, wpyścić prawie lud
nowe wyprawoż rozprawy. Nas rozprawy
rozprawy. Takimi byt historyi ich prawa
powożać można że Tridat, le roz: 1. rozprawy

Nordiat II. O rozprawy historyi. Pr. Pr.

wyjaśnienia
nauki prawa lub z nią zohowionych rozprawy
a które się podtracają:

I. z pomników

Pod tym wyrazem rozumieją wszelkie rzymskie praw-
yżniewie, albo utamki odzwane od rozprawy catlowito-
ści, które miało innym rozprawy do utworzenia z nich
budowy catlowitey, a które same przez się odosobnia
no utworze, międzyby miały nastożni n.p. rozprawy, J. Gruter. Inscriptiones antiquae totius orbis romani cura
Hauboldt p 210 fgg. Co do Numismatyki opiew rozprawy
rozprawy autorów, najwięcej na uwagę rozprawy Jos.
Eckhel, doctrina nummosum Veter. Vindob. 1798.
ulowione rozprawy - do pomników litery utamki,
praw dawnych były to na między ryle do rozprawy rozprawy
rozprawy, były na materiał pismiany rozprawy do rozprawy
rozprawy rozprawy; litery i rzymski, bądź to pisma
prawników dawnych nam dozwolizce, bądź wy-
iżłli z tych pism wielone z uprawnami rozprawy
cyl do Księg Prawa. Wy litery i osobno:

J. Gruter. Inscriptiones antiquae totius orbis romani cura
J. G. Hauboldt Amph. 1707. II. Vol. f. - L. A. Muratori
novus thesaurus vetrum inscriptionum Lips. 1764 Me-
diolani 1739.

1, ~~na ródta, kóre~~
~~z pamiatki kóre~~ ~~idac~~ dostrzy do napisu rólów
wprost w aplikacie swóiam pierwszym (fontes
pure superficiales); ~~na kóre~~ ~~z pamiatki~~ ~~z pamiatki~~ ~~z pamiatki~~
dionemi bezdó, przez uwóych do swóej pierws-
tnej pópau przywóconemi wópaty (fontes resti-
tuti).

Fontes pure superficiales (w lióbie 6^{im})

a) Leges, wykóra ié Haubold p 245. 199) znawneyre 13:
1) Legum agrariarum fragmenta octo ed. noviss. Prigal-
di et Goeff. 2) Lex Gallie cisalp. 3) Lex Miscella Hera-
cleensis.

b) PCLa Haubold p 251. 199) przykóra iúh 4. znawney-
re 10, 2) PCL. De Bacchanalibus z roku 560. A.C.
odbyte 1640 w Kalabryi. terar wópaie w Wiedniu.
3) PCL. De Imperio Vespasiani, o rém na kóre
Epoki II.

c) Constitutiones principum (Haubold p 254. 199) znaw-
duiz iú, refú, wózwóone fúwezólney po
Altraich Conúliow, refú, w óbiowach praw
Wózdjussynian' fúez, Jussynian' fúez, i: Wózdjussy-
nian'skizy

d) Edicta magistratuum (Haubold p 269. 199) kálúh
przykóra Haubold dwa.

e) Scripta g'lor. aliorumq; auctorum veterum
quæ ad ius pertinent, kálúh przykóra Hau-
bold 16. l. l. p 270. 199) z kóre znawneyre
13) Fragmenta Ulpiani ed. Hugo Beuloni 1015.
Commentarii Gaii ed. Goeffchen Beuloni 1020.

f) Leges barbarorum e iure Romano descriptæ,
úsq; accomodate iuris formula (2. Epoka IV.)

g) Tabula negotiorum plemnium; kálúh przy-
kóra Haubold p 209. 199) 10^{im}; z kóre 103
nawórnayre Tabula missio numi i Tabula
Trajani.

MS. Gaia, na kóre pópisano Homilie
P. Chryzostoma úfne púe Jussynianem pi-
sany, rálém dawneyre, od nawórnayre púe do
kóre MS. prawney materji, l. i. od Paudchlow
Florent; úfne to idané P. Kopp. Zeitschr. IV.
p. 473. 199.

Toutes replidali

Tu znawaby potrzeba tym sposobem methodic te
pomniki, iak esmy podali wiadomoi, o pomnikach
dotychczas do nas wshladacie swoim pierwotnym; teraz
poniewoz nad niemi obfreniey rozprawianai niez
wypada, i ze te nietylko sa pomniki, ale swa-
golniey rzedami tak Hiszpaui iah; prawa Rz.
a iah obfreniey waży wazji od lamtych,
bedziemy przeto o nich przystawo mówio w Eju-
Kach Hiszpaui P. Rz.

3. A ze zbiorow spraw ~~prawniczych~~ Rz. ~~rozpraw~~

- a) Praevarium Alaricianum
- b) Corpus Juris Justin. iego podiat
- c) Basilica

II. Na rzedzie lioze przypadowo tyllio o prawie Rz. wzy-
minacz, a liozeni 103: 1, pomniki (q. p. 2.)

2. III. z Autorowicklaffyornich, ~~nieprawniczych~~ nieprawniczy

- a) Greckich
- b) Rzymskich.

III. z Autorowicklaffyornich, ~~nieprawniczych~~ nieprawniczy
Alfajius, w Rzymie.

IV. z ~~pisem~~ ~~perypodjone~~ ~~prawniczych~~

- a) z Niemieckich, Hugo; Savigny etc; Grollmann; ^{pisma} perypodjone
- b) z franurkich, Annales de Legislation & Roffi; The-
nis;

3. do obiaczenia tyllio rzedet pior, homentary nad niemi stuz

4. rzedza tak pod I. iah; pod II. unieprone rorumiatemi
nie bedoz, iah tyllio za pomniki, a) (p. tyllio Hisz. g. R. g. d. u. g. p. 1. 2.)

Imperatores solebant non uni vel alteri militum, sed numero eorum, qui vel juxta stipendia mensis, hebdomadae, aut missioenam indulgere et gratiae in ipsos collatae memoriam mandare tabulis singulorum, quos eodem tempore dimississent, nominibus. Et quibus si quis comodi sui maiusque fidei daretur, ut periculum praestante et exemplum transcriberent et a presentibus descriptis obliquum pira-
lae deponendis custodia committerent. Platmann p. 23. 24.

Qui ante Marimum hanc antiquitatis partem tractare conati sunt, in eo subsistere omnes, ut unum alterumve monumentum quod ante oculos haberent, doctrinae suae luminibus collustrarent. Platmann p. 4. - g. h. v. v. v. (Platz)
fragmento lamelle aenea incerta aetatis; sunt autem omnes numero 16.
Tabulae illae iungi optarique in ora longiori consueverunt, ut per duplex foramen in superiori et inferiori mar-

7, 2

-

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

margine cerebratum filum aeneum traici neclique possit, quo tabellae per speciem pugillarium duplica-
 torum, seu libelli duorum foliorum continerentur. Praeterea media utriusque tabellae pars bis et ipsa
 verso compressi vniutroque possit: parum abest ut ex specimen intervallo mediae frontis ex-
 terioris, quae nomina lespium, exhibet, signis pulcherrimum recipiendis vacasse, quibus libellus,
 si expedit, clauderetur *id. p. 14.*
 Ceterum praeterea ipsa in omnibus tabulis tomithis est, quam in aliis monumentis aeneis

eius
 vel
 sum
 pum
 dem

Eiusdem vel proxime superioris aevi ex antiquitate Romana ad nos propagatis,
 velut in Tabula Heracleensi, Lese de Gall. Cisalp. Tabula Trojani alimentaria, re-
 sunt; regibus quadrata seu mansueti, in alijs diligentior in alijs rudior,
 punctis, ut in stilo lapidari, inter pleraque verba interiectis distincta, ligis
 denique non quidem plane vacua, sed tamen non nimis onusta. J. p. 16.

3

7, 2

-

0

-

4

2

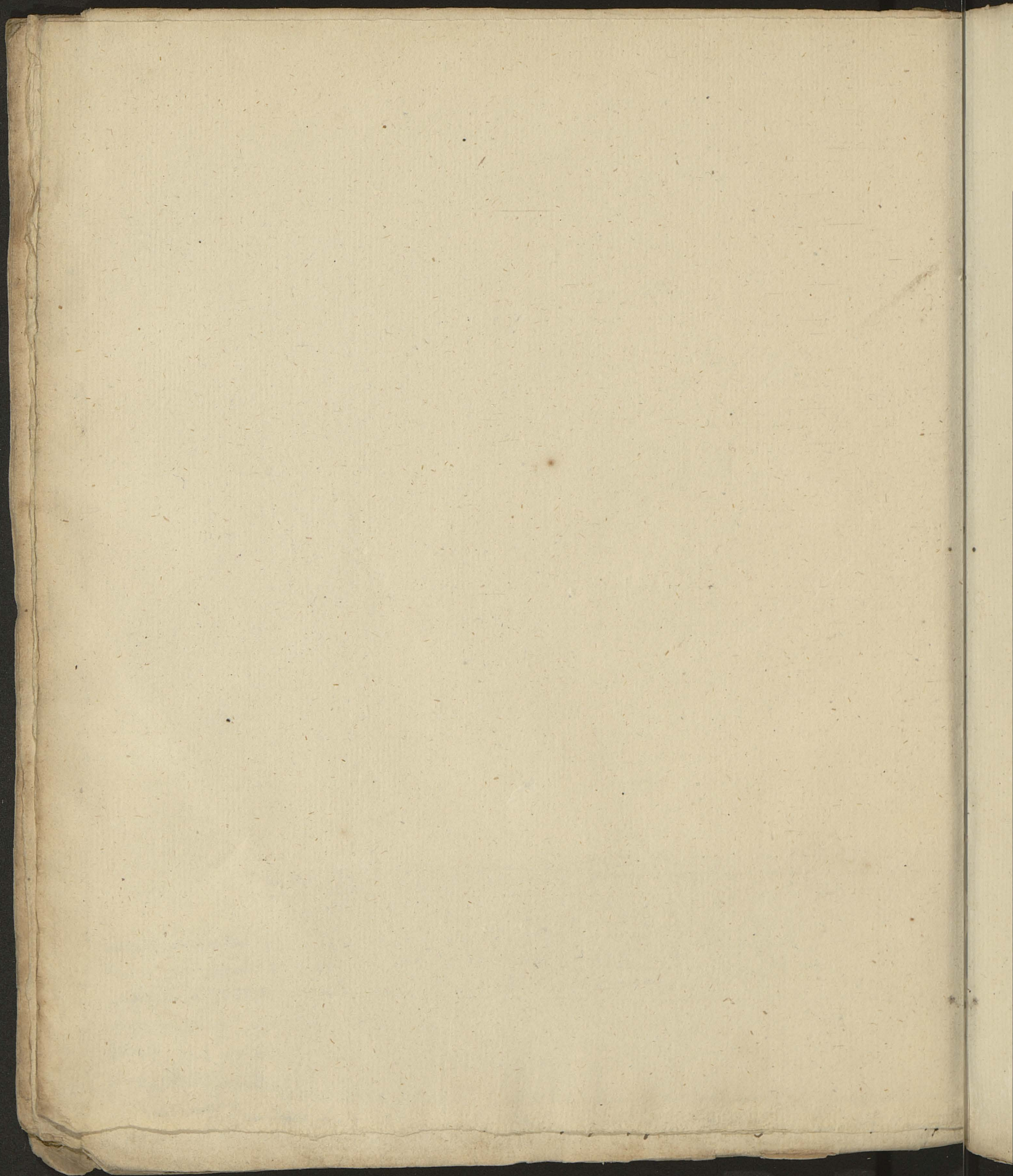
0

.

a)

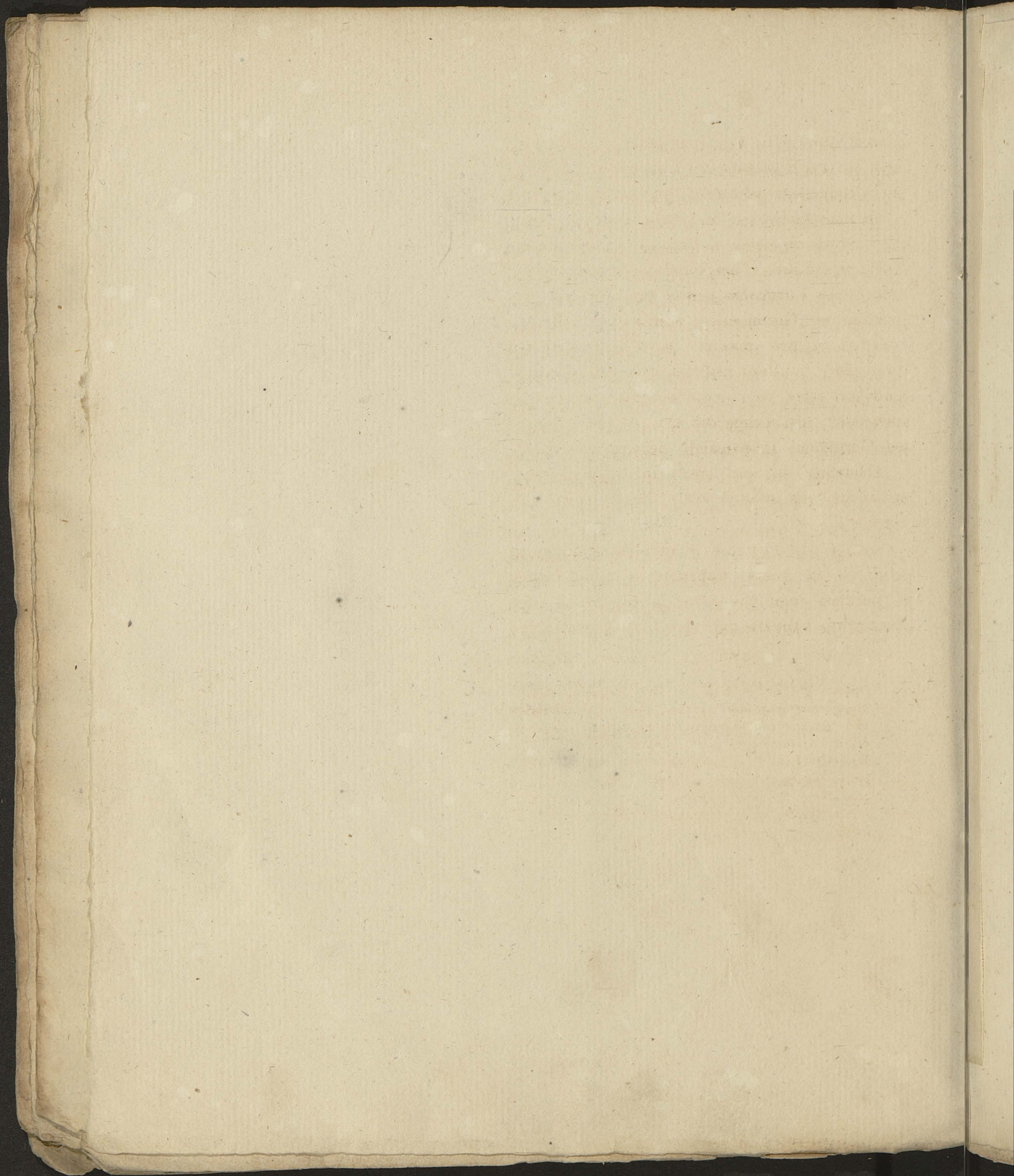
10

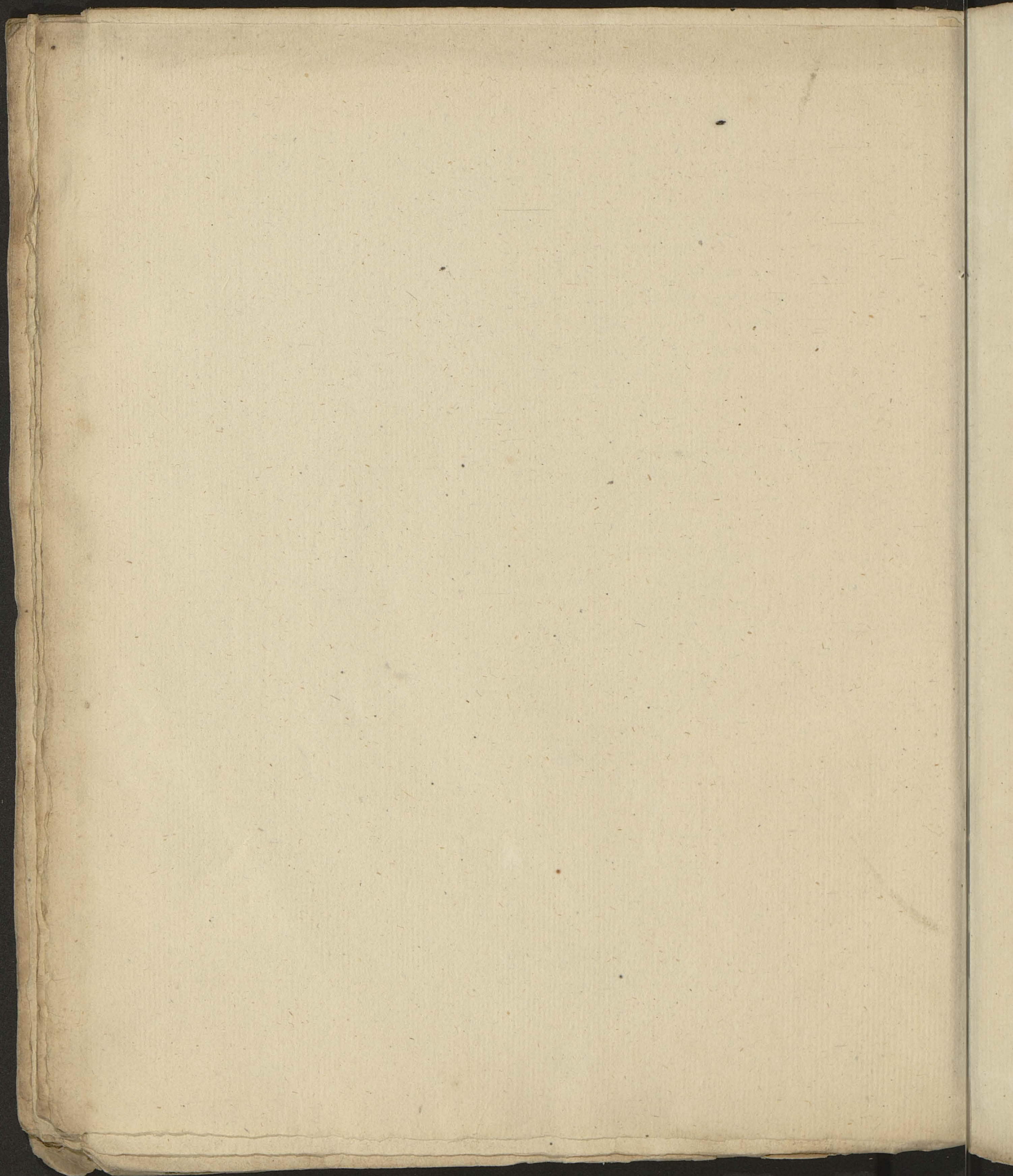
[A large, blank, rectangular piece of aged paper is pasted onto the bottom right portion of the page, partially overlapping the dark background.]

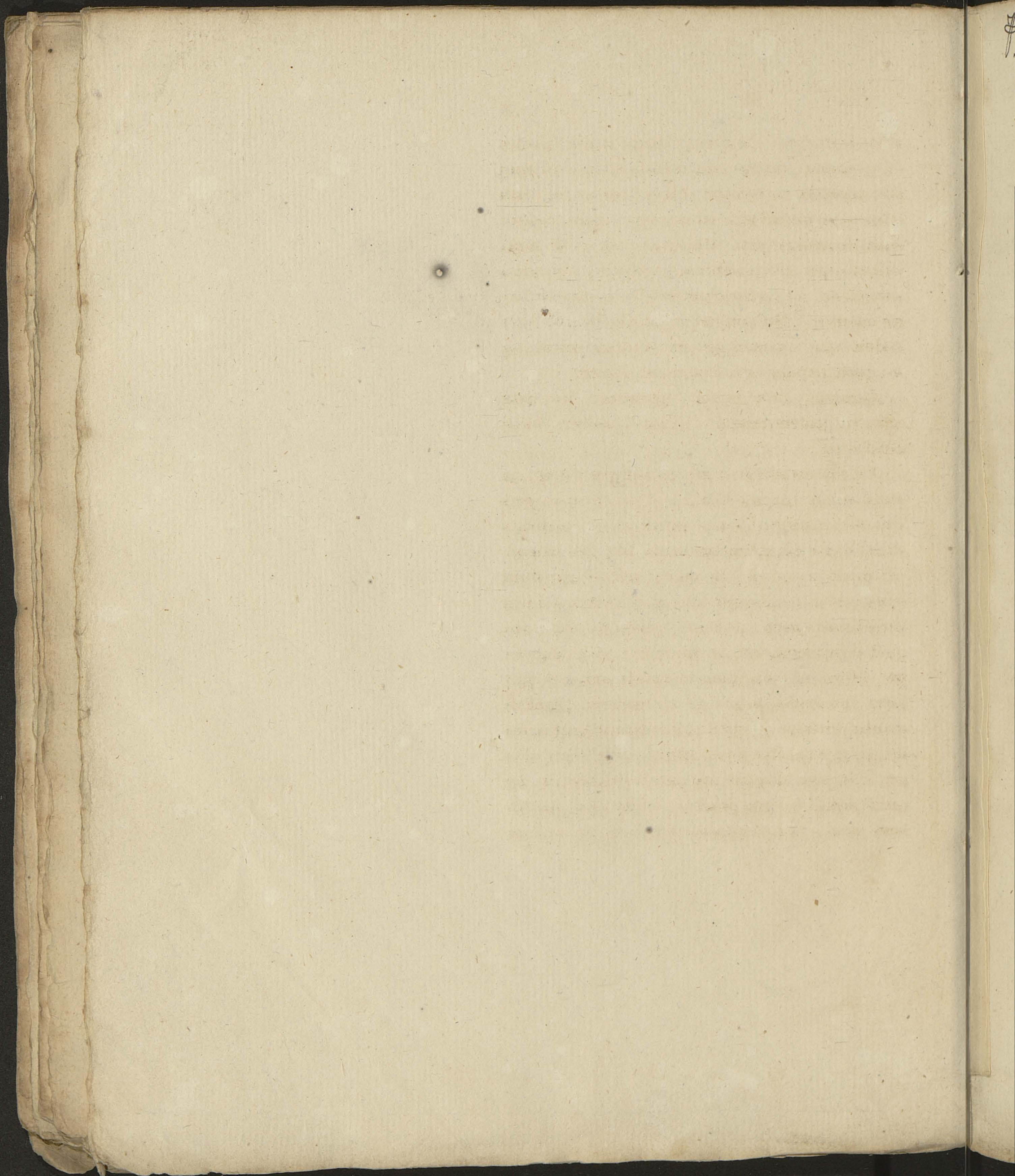

24

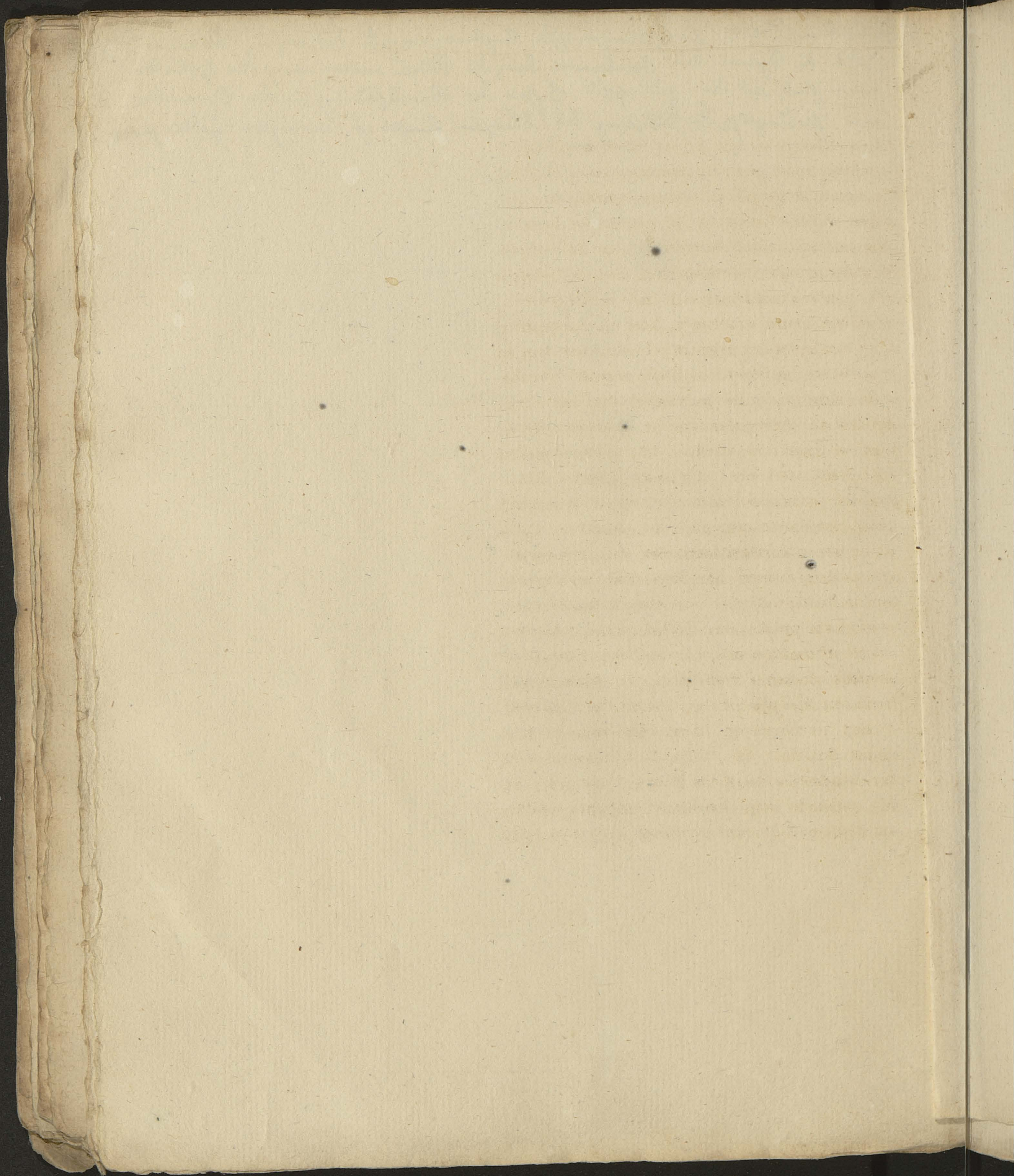
15

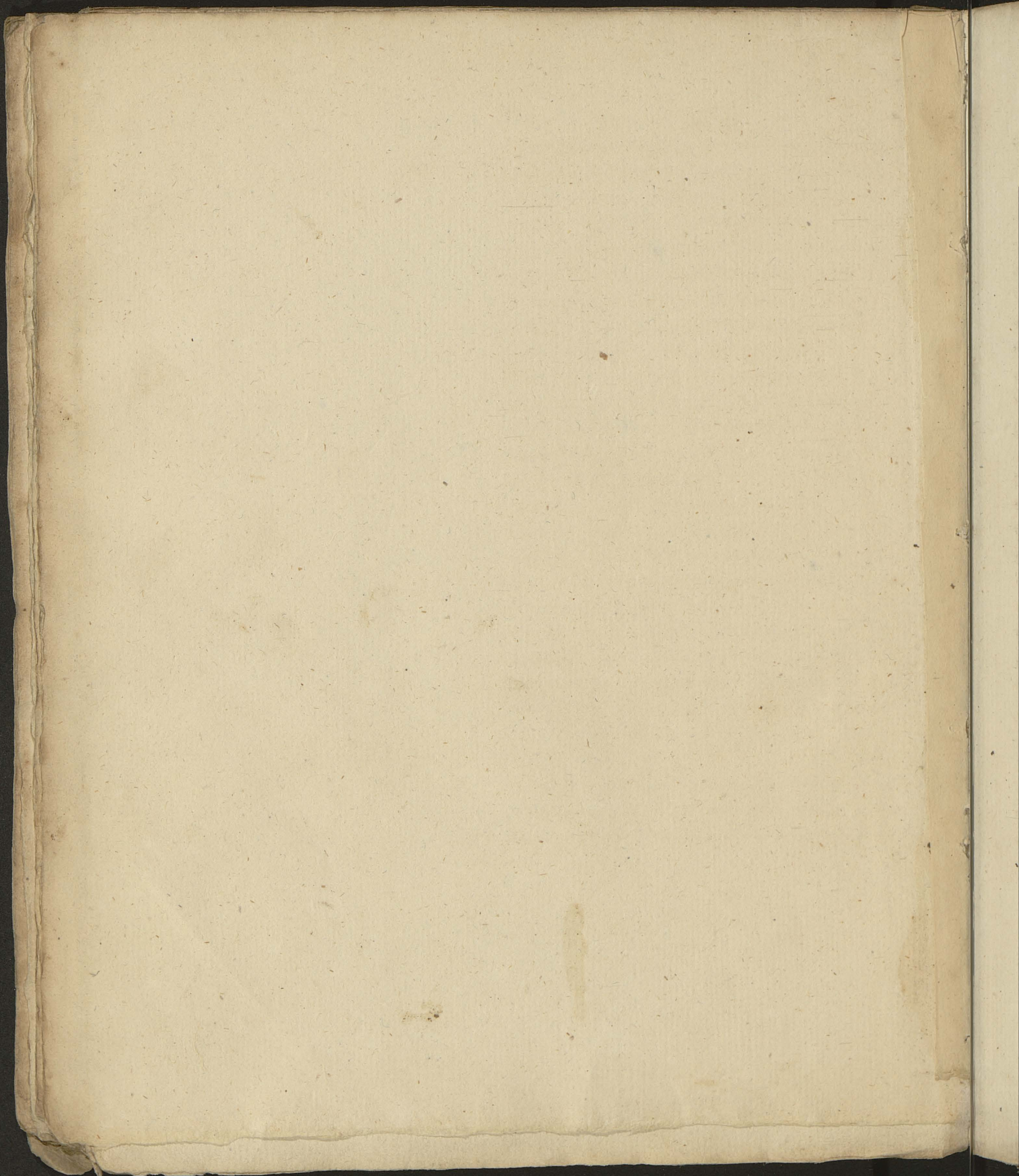

27 28
Friedensverhandlung fortzuführen. Ein Kriegerversteck der westlichen Römer
hatten die Tyrannen der Pankonien dort; die Oberen waren von den Tyrannen
eingeweiht, und der geringste Einfluss der Anarchie in der Provinz
war gefährlich, die Völkerei des letzten Kampfs zu vermeiden. Gibbon p. 126.

Hugo Professor Prawa w Giełyndre od roku 1798. a radeim daie 32. rok Taowy sweni
dictami, przególniey 1, Encyklopedya, Prawa 2, Historya 3, pomniępenni pismami,
które wraz z rozprawami innymi prawnikow wydał pod tytułem Civilist. Mr.
guzin. Ale do jego czasu dawano w Niemczech Nauki Prawa bardziej sposobem
Scholastyycznym niż naukowym, pierwszy w nowszych czasach porządek prawni-
czny i nieradtego chwycili się sposobu jego Hufeland, Thibaut, Feuerbach i
Grolman. Dziśnierz wielka Epoka, robić w filozofii Prawa. Od czasu
Tomaryusza utrzymywano: że funkcja wpysskich praw zawista od woli harde-
go ortowicha, ponieważ prawo natury obdarzyło hardego chęcią ocalenia wła-
stnego, i mycia mory do obrony praw swoich. Teraz panie powstawała wielka
regia urniów Kanta, lubo zapada Tomaryusza bardziej do ruierrast niż
ludzi uwilimowanych rozpowożana być może. Hugo prawnie utrzymywa
zawist: że funkcja wpysskich praw nie zawista od woli przedymnego ortow-
nicha, lecz od całej społecznosci, i że prawo natury ničem nie jest jak
rozumowaniem i moralnością, a to powożana do hardego ludu, opierając
się na pewnych zdaniach o sprawiedliwość i stopności, mniej lub wię-
cej doskonałych, powożana do uwilimacji ludu.

Savigny literary teraz rok 41. z wieka, był Profesorem najmód w Marburgu,
później w Landshut, a teraz w Berlinie. Udoskonalenie najwięcej sam sobie
winien, lubo w pismach swoich często wspomina zwidiernoia, nauczyciela swego
Weiffa Prof. w Marburgu. Rozpawiając na Uniwersytecie lat 10, i będąc dyfer-
entem Prof. ničem się niekudnit jak tylko Prawem Rzymskim. Przed Kellner
laty dopiero zaczął wydać nowe Kodeksa, i na tychniach robić ich krytyczny
napisat, który wielko wyphat wielkość. Teraz mory w Berlinie raziada w Ra-
die planu, i jest preresem. Sodu Kaffayinego. Dieta jego for następujące
1, Nauka o postępowaniu 2, Historya Prawa Rzymskiego w średnich wiekach 3,
Zbir dyfferencji umieszczonego w piśmie przydatnym Zimb. V. 4, Dowód
że prawnicy Rzymscy nie są w stanie napisania Kodeksu praw obowiąz-
nych.

تحت

bus conjungentes, in duas partes dividunt, quarum alteram historiam *externam*, alteram, id est eam partem quae Antiquitates Juris complectitur, *internam* vocant. Ita enim agentes, vel acta reagentes, vel, quod pejus est, unius corporis membra misere dilacerantes mihi adparent. Cum enim omnia ex Antiquitatibus quae ad jus privatum referenda sint ad historiam enucleandam adhibuissent, denuo ea repetere coguntur, jus privatum exponentes. Quod ni fecerint periculum incurrunt, ne Auditores eorum pro maxima parte eos disserentes non intelligant, obliti, ut fieri solet, quae praeterlapso anno exposita sibi habuere, vel sibi in memoriam statim non revocantes, quae audierant. Methodus itaque haec quam ipse *Gustavus Hugo* sequitur, minime nobis probatur, bene persuasis, meliorem illam esse, quam nuperrime celeberrimus *Savigny* proposuit; qui exposita historia sic dicta externa, sive doctrina de ~~ori-~~ *gine Juris Romani* ~~ejusque~~ per varia temporis spatia factis, omnia haec quae ad Antiquitates referri soleant, ad principia Juris enucleanda reservat, ita ut absolutis omnibus partibus, quae magis historiam vel Antiquitates quam ipsam praxin juridicam redoleant, in exponendis Digestis repetere illa opus non habeat. Nos hanc ejus methodum sequentes et historiam juris sic

in scholis quas de jure Romano manu habet. De fontibus Juris Romani eorumque.

155.)
 bodu
 .ca-
 ls
 beout
 a-
 r
 hea-

dictam externam exponere adgredientes, quibus rebus in concinnanda ea adjuvi simus, paucis exponimus. *F. p. 2.*

Ut in historia populorum sic quoque in historia Juris, *Nummi*, sive inscriptiones, magni momenti sunt, cum ex iis saepe chronologiam discamus, rem admodum necessariam ad enucleandas subscriptiones constitutionum imperatoriarum. Scripsit post *Speinheimium* hac de re suo more *Carolus Bouchaud*. Majoris mo-

m | u |

eaque solum po-
litoria, cum reli-
qua possint
relegi apud
Hauholdum.

menti tamen sunt *leges*, vel *fragmenta* legum antiquarum, quae nec in Jure Antejustiniano, nec non in Codice utroque exstant. Sunt autem:

1. *Tabula Trajani*, sive *Tabula de obligatione praediorum*, quam nuperrime *Wolffius* Professor Berolinensis edidit cum *Commentario*, illustravit vero, vel potius recensuit, *Savigny*. Imperator Trajanus, constituit quaedam praedia, e quorum redditu liberi ingenuorum civium alerentur. Hinc nonnunquam ipsa haec tabula *alimentaria* dicitur. Utilis autem est enucleanti jus antiquum, quia multa de jure praediorum obligatorum habet. *Hauhold Jus. J. D. L. §. 107.*

Hauhold Jus. J. D. L. §. 107.

2. *Tabula Heraeleensis*. *Heraelea* erat civitas *Magnae Graeciae* a *Doribus* condita, quae partim suis partim Romanis legibus utebatur, cum municipium esset. Recentissimis temporibus inventae sunt tabulae duae quae hucusque dici exstant in *Museo Herulanensi*,

† Erchiel Spanheim rodem z Geneuy † 1710 napisal obsewne dieto: de usu et pue-³²
stantia numismatum antiquorum Romae 1664.

Bouhaud † 1004.

Iur Dawney romaici obiaeniali seu fragment, między niemi i Terasson znayduiecy
iez w Lutetey Bibliotece.

Trecenya ta znayduie iez w Kownikach Heidelberghich Tomie II. p.

I Tablica ta materiana iest 1732 bliszo Tarentu, lew tyłko potona; drugie, potona, znalato
1735. roku pewien Anglik i zawiozt z jehoz do Londynu. W kilka lat odhuziono
te drugie tablice, i obydwie znayduia, jiez teraz w Neapulu w Mureum Herulan-
gium. Wydawca tego pisma Marochi podielit je na XII. rozdzialow. Gorniej wy-
materians inne utamki tego pisma lchre napisat Dirlfen. — Historiam
hujus legis ita enarravit Marroll. (in pref. ad h. l.): cum anno 1732. arator, boves
per limum rivi uisuram Salamina in Lucania agens, tabulam aeneam anim ad ver-
sisset, ejus e fosse in parte adwersa graecam inscriptionem s. psephisma de agri uisur-
tam a Heracleensibus Bascho consecrati dimensione atque finibus, adwersa parte
Perian Teirpat in glaha entam per Maithaismum edendam curaverat, Neapulu
postea delata, ubi alterum illud aeneae tabulae segmentum in Museo Herulano
latitabat, ea apparuit, quae illi propus jungi et in unam tabulam restitui
posset. Glaque factum est, ut Al. Symm. Marochius, hoc munere a rege Sado, utrumq;
segmentum, interpretum ad priorem tabulae partem notis adjectis, commentario
magno atque doctissimo illustrans, fragmentum quidem, sed tamen fragmentum

quantum fieri potuit, integrum nobis traderet." Cuiuslibet Marockius nostram
legem paullo (anno vel biennio) post legem Juliam vel Ploriam, ita latam esse,
ut eorum alterutrius tanquam sequella necessaria, appendique aueretur; quod ~~non~~
~~municipiorum populos~~ et illos ipsos nosse esse leges comprehendantur, in quas
municipiorum populos eo tempore fundos fieri oporteret, si civilatem Romanam,
adipisci vellet. Marozoll (p. 78) tamen recte monuit, populos quidem fundos fieri,
municipia autem item solita esse dici fundana, quorum populi fundus pauci essent,
nullibi reperiri. Idem, ante annum 689. A.C. latam esse hanc legem docuit, compara-
tis v. 77-79. legis nostrae et Iulii Anal. XIV. v. 20. ¶ Latam videtur haec lex, ut stato scirent

L,
Lairgy w Hiflor. I. I. p. 35. utrymnie re prawo to wydanie byto de Gallii w pierszym
tablic Monarchii R. Nynaleriono de tablicy w ruinach dawnego miasta
Vellejuri. Stada sie z wielu wydricow, z korych 19 i 33 nierupetne, wydriet
re 20, 21. i 22, cat konilemi do nas dopty.

L Z korych tablic brzyjowiczy dwie na wyrownienie wystuziczy d. i. wydane
re Crafis Klaudyjusa i Nynaleriono v. 1750 ~~bl~~ w ruinach dawnego miasta
Nabid, naydnica sie teraz w Museum Herkulaniflun; duze wydane
re Galby, naydnica sie teraz w Florenyji.

Ex ea difimus, magistralis in municipio iuri dicundo confilutus, precepta Edicti Pretoris, qui
Roma inter cives et peregrinos ius dicat, quod in cautione damni infecta fuit decernenda,
sequi debere. Savignius (Gef. d. r. p. 32. 33) coniecit, iurisdictionem magistratum in
civitatibus Italiae libera re publica nullis legibus circumscriptam fuisse, et deinde
provincia forma in Gallia hispania subacta, Legem nostram certos illorum iurisdic-
tioni parasse fines.

in quibus multa ex Jure Romano sumpta descriptaque inveniuntur. Aetas harum tabularum certo determinari non potest. Scriptae tamen videntur post bellum sociale, quo tempore multi ex municipiis Romam migrabant. Magistratus urbis Heracleae docere in his tabulis in publico adfixis qualia jura civium Romanorum sint, illoque praemonere eos videtur, de illis quae accidere possint, si Romam migraverint. Tabula Heracleensis primum a Mazochio (Neapol. 1754.), nostris vero temporibus a Marzoglio (Lipsiae 1816) edita est. *Illustravit etiam Dirksen, et quidem fragmentu ejusdem Tabulae feruntur inventum.*

3. Lex Galliae Cisalpinae, de qua nuperrime disseruit Dirksen Berolini 1810. Est autem lex de jurisdictione cujusdam municipii Galliae Cisalpinae. Reperitur in Hugonis *Civilistisches Magazin* T. II. p. 431. *Savigny I. 35. Haubold J. R. L. S. 88.*

4. Tabulae seu testimonia de militum Romanorum honesta missione, de quibus Theod. Alexand. Platzmann (Lipsiae. 1818.) dissertationem scripsit. Solebant Romani militibus emeritis nonnulla jura in proemium virtutis concedere, quae in singularibus tabulis militibus emeritis scripta tradebantur. Testimonia ejus generis in duabus tabulis exarata inveniuntur, quae cera et lino ligatae, adscriptionem vel potius superscriptionem habebant, ne quoties legendi eas opus esset resolverentur. *Hauboldi J. R. L. S. 107.*

† 7 *Papiri Diplomatici* raccolti ed illustrati dall' Abate Gaetano Marini in Roma 1805. & Savigny in *pref. ad Geschichte des R. I. B. Heidelberg 1815. p. xvii.*

5. *Inscriptiones variae seu documenta in judiciis, ab antiquissimis temporibus usque ad Justinianum confecta. Haec usque ad Marinum qui ea illustravit, sub nomine testamenti Julii Caesaris occurrebant. Edidit autem eas Marinus sub titulo Papiri Diplomatici.*

Maximi autem momenti sunt scripta Auctorum Classicorum, praecipue Ictorum, licet illi maligne a nonnullis classici non appellentur. Quod autem majoris momenti in hac re illi sint, qui ex professo Jurisprudentiam tractarunt quam alii scriptores, monuit Baco de Verulamio in 29. aphorismo de fontibus juris, dicens: „ver-
„satur infelicitas quaedam inter historicos vel
„optimos, ut legibus et actis judicialibus non sa-
„tis immorentur, aut si forte diligentiam quan-
„dam adhibuerint, tamen ab authenticis longe
„varient.”

Sed redeamus ad indicandos ipsos auctores: †

1. *Polybius* descripsit historiam Romanam pragmaticam, quam in multos libros divisit. Sextus liber continebat descriptionem rerum civilium Romanarum, qui tamen iniquitate temporis pro magna parte interiit.

2. *Dionysius Halicarnasseus* docebat linguam Graecam Romae, tempore Tiberii. † Scripsit historiam Romanam, in qua licet multa subtilius tractavisset, quam *Livius*, saepe tamen ita

Emorna o nim stupnie, re iedyngm ra juvich rapis
historyngm bylykiem. Od wyjanienia prawdy nie polrafity
go odwiez wiece mylly magnatus Mr. khorzyl do mowad m.p.
IX. 10. wspomina o rabunkach ponumich brloh zychngm w gre-
cyi XVIII. 10. o preluyssure panow Mr. Obyraie Mr. i charakter
ich maluc dobt adnie.

Z tych pierwsze trzymały między historycy. Zwarcie wielką ową masę jurda
 historyczną, które jednak w części mają być wystawione urniowi, wypada
 ich zastanowić: jakim sposobem traktować ten przedmiot, aby nie
 ustracił na doświadczeniu i wartości wzięli inleaffowisni pragnalymey. Myślę
 da aby (jak radei Walsmutha Lubimowicz mianem Zegnow. Dno Gussf. Halle
 1820.) podzielić się historycy 1, na 6 badawców 2, na 6 kłopotawych jurda
 yone, wzięli histor. pragnalymych. Do drugiej tej klasy należą historycy
 greccy: Nr. o których tu mówię, pominięwszy pierwsze.

Był jeszcze jeden Filopomena, wodza Achajskiej Rzeszy. W hłosego Comierci
 wpadł w podejrzanie u Rzymian iakoby ogryznie, swą z pod ich iarmu chciat
 uwolnić, dla czego do Rzymu werwany długi tam przebywał.

od zbawienia miasta przez Gallów do II wojny Punickiej w hłosegach 40. z hłosegach
 pierwsze 5 do nas doszły; z hłosegi 6. 17. 18. 19. mamy tylko Antanki. Pomerice #

po bitwie pod Akrium przybył do Rzymu; wziętym nieśmiało Polybiusa na-
 pisawcy Historycznej Rzeszy. Od fanych poważthor ar do I. wojny Punickiej
 pod naruieluem Archidamia Romana. Długo tylko 11. Wciąż proflato. Widai
 w nim replury guss do historycy. Uwiedziony dumą narodową opisał Greków iak lud
 od Rzymu uchochany, przed ranięplhaty w całym sławnyym świecie iak dzię ty-
 dri. Horumi, re fasyz wywiadna Rzymianom nabraciele ich historycy, na fakhe
 Włose tylko Greciom wtasciwe, i wypowiedraige ich iad od Grecio (Walsmuth # 44)
 Grecii dieta jego dotąd niernanz odhryt Majo impa' ed. Trj. 14617.

wodem z Arogyz miasta Pzylyzshiego, yst za cesarja Julijusa Cesara. Bisat Hispo-
ryz, powsteczny, ktora narwat Biblioteka Hisporyz i rawant w hferzauk 40,
ker do naryzko cesarja bylu 15 doptu, l. i. A 1 do 5. od 11-20.

Wrozy w wielu zabre micy/cak do stownie prawie prepiat Glutaula (Wachsmuth. p. 50. 51.)

Olym autore tak niebals mowi: dieiozifem meumieiznym, berorumnym i
lehlwymylnym, lio'vyl wad cebr, pisma iego nora, ier Apyjan. Zastu-
moleuzi za cesarja Graha w puzeky. Nodem byt Apyjan z Alexandry, i
yst w Rzymie za cesarja Trajana i Hadryana. Bisat Hisporyz Rzymshy
w hferzauk 24.

Glutaula wodem z Boceji miasta Choronei yst za cesarja Trajana ktory go robil
publuratorem Grezy. Bisat yst stawnyk meuris, a ralyu i prawodawiois.

Zofim maydruc iez wrbiorre Bisarriois Pirantyl'shich Paris 1648. in f. nowpaz ed. wy-
dat Heilemeier

* Avesa questa legge (Agraria) duoi capi principali. Per l'una si disponeva che non si potesse possedere per
alcun cittadino piu che tanti jugeri (500) di terra; per l'altro che i campi di che si privatano
i nimii si dividessero tra il popolo Romano.

byt sekretarem Beliranyfra i z nim sareu w pad w nietarke u Justyniana za w iez
mzwoze wyjat rzygo iego i Teodory piurem wrota marenem. Ci ktory ganiz Prawo
hrymskie doz ruzelnie za pdaniami iego.

2113

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Faint, illegible handwriting at the top of the page, possibly a header or title.

A single line of faint handwriting in the upper middle section.

A block of faint handwriting in the middle section, consisting of several lines.

A single line of faint handwriting in the lower middle section.

A block of faint handwriting in the lower section, consisting of several lines.

A block of faint handwriting in the lower section, consisting of several lines.

A block of faint handwriting in the lower section, consisting of several lines.

A block of faint handwriting in the lower section, consisting of several lines.

Faint handwriting on the right edge of the page.

Faint handwriting on the right edge of the page.

Flippine pour les Grecs, et que son objet est de leur montrer que les Romains ne devaient point leur origine à des hommes qu'on peut mépriser.

ut ille sibi contradicit 3) et multa habet falsa, quod primus Beaufort (cf. Hauboldius in libro paulo infra laudando) ostendit. ^{Il annonce (I. 5.) qu'il ecrit tout}
3. Majoris momenti sunt Diodorus Siculus ~~et~~ Appianus, in quem Niebuhr in historia sua 4) admodum invecus est. Injuste tamen id fecit, cum plurima apud Appianum inveniamus, quae apud alios auctores non inveniuntur v. c. de legibus agrariis, 5) ipso Niebuhrio 6) monente.
4. Plutarchus, praecipue in vita Romuli, Numae, Ciceronis et aliorum quos de emendanda republica anxios fuisse scimus. ^{C'est en vain avoir peu de utilité}
5. Dio Cassius, vixit tempore Alexandri Se- ^{mais il avait de bons auteurs} veri; scripsit historiam Romanam; opera ejus ^{a suivre.} pro majori parte excerpit Zonaras, quod Niebuhr ostendit. l. c. p. 27. T. II.
6. Non sunt silentio praetereundi Zosimus, Herodianus et Eusebius, et qui inter eos principem locum obtinet, Procopius. Quemque tamen legendum eum adgradientem admonitum esse volo, ut eum cautus legat, cum Historia ejus Arcana cum ira et studio scripta sit.

3) cf. Geschichte von Rom. v. Niebuhr. II. Theile. Berlin 1811 --16. passim.
4) T. II. p. 325. ~~F~~
5) de quibus falsissima proferunt Machiavelli Discorsi I. 37. Montesquieu Consideration cap. 3. ~~L~~
6) T. II. p. 366.

T. D'après tout ce que nous venons de dire, il est évident que l'ouvrage de Niebuhr est un chef-d'œuvre de l'érudition, et que son mérite est incontestable.

~~Machiavelli utrumque se per leg. agr. et agrorum reformationem repperit magis de quibus, tamen in caeli legibus utrumque quibusque iudicium, utrumque legi memi. Montesquieu de Romanis iudicium quod Montesquieu na vixit resu~~

id invenit.

7. *Laurentius Lydus*, scripsit de magistratibus Romanis. Opus hoc incognitum jacuit, usque ad aetatem celeberrimi *Anse de Villoison* qui ~~illud~~ ~~inventum~~ edidit.

8. *Paeanius*, vertit graece *Eutropium*, cui versionem nonnulla ex genio et doctrina sua addidit.

9. Caeteros autores v. c. *Grammaticos et Lexicographos*, puto non legendos esse, nisi ab iis qui verum a falso discernere queant. Multa enim in illis inveniuntur quae facile imperitos fallere possunt.

Hactenus de Graecis Scriptoribus. Latinos quin commendem, otium nobis alii fecerunt, qui jurisprudentiam et Philologiam conjungentes demonstrarunt, quemlibet ultra vulgus juridicum sapere volentem, assidue omnes Latinos auctores legere debere. Praecipui quos legendos propono sunt:

1. *Cicero*. Summus ille orator et philosophus, plurima in scriptis suis reliquit, quae apud nullum Jureconsultum nedum alium scriptorem invenias. Legenda itaque et summa cum diligentia excerptenda sunt scripta ejus, praecipue *libri Topicorum*. Nec praetereundi sunt ejus commentatores *Asconius Pedianus*, qui in *Orationes contra Verrem* et *Boethius*, qui in *Topica* ejus commentatus est. Nostris temporibus illustris-

De his cf. *diff. mea* nuper edita (versio 1020): in *M. T. Cicerois Topica Animadversiones*.

Il faut toujours se méfier de la Hist. de M. T. Cicerois. Sa oratio scriptis excerptis, verba ipsa retinuit, et ad Consulum suum digessit. F. H. L. Meierotto. Berlin apud Mellwald 1780. Cicero est toujours partial; mais il ne fait pas cacher sa partialité: on apprend de lui les vérités qu'il ne dit pas, et même des vérités contraires à ce qu'il dit; il se loue sans cesse, et personne n'a pu dire plus de mal de lui que lui-même. L. XXI.

‡ Maio rodem Niemiec, od Luise: Muratorego nie ma radnego etawnego Liberata we
Wtorek.

‡ Fronto, Naunquiel Marka Antonina: Vasa, Dieta jego powiezkrzey regni reginione
odkryt lenne May.

± Symmachus Minister Leodora biola Offucyow, ktorego listy Maio odkryt.

I Pod tym naruzkiem wrumieny romayzysk Autorow, yzia Cezary Krymfink opisuj-
zyl. Spartianus i Lampridius za miedzy nimi nazelnieyfi

‡ Opisat yzia Cezaria Krymfink od Jul. Cezara az do Nefpar. a opisat miesnie i Jolta-
onie. Gelliusz upat zbior romzysk wiadomosci pod klystem Nobiles Allice

‡ Najlepsza edycja jest Godofreda. Zespa upat osobno Dauier.

‡ Grollman's Magazin, Hugo Civilist. M. Luzjusz Gultfso.

‡ Wtem puzobnocy na nazany castuyie Liwibr 1, ze medieworizowy agronme dieto nie
miat wale, ani chiat, puzneic i puzrauc nazipanezo iah sam ny maie xxxi. 1. puzt
fatoryme opisy zabryli No bo co ma bydi puz nabe Pirupa jest puz Prof, niernaiomoi
geografii, ite urycie ledni myde uparow. 2, do tak agronmezo dieto nie byt wale
puzgotowany, upylywat bylho, mney o to dbaieze ze iah niwarz iedno duziemu puz-
aiwie 3, w chronobuzii nie ma uzody; a lubo sam narwad puz dieto Annales (43, 13.) nie
opowieda iednal puzredkiem iah ~~Sallust~~ i Taust. 4, upsto sam tobie upreucia iah i
notalmeni Stony zbira to co uprey puziediat. Nuchsmuth p. 32. 199.

10
11
12

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 25 horizontal lines.]

Primo bo dopiero za czasów Imperatorów rureto
uhratcio Hiph. Pr. Pr. Niemamy przynajmniej fla-
dów reby iaz imz dawniey kien reymowan. Komu-
niusz prawnik rzygzy za czasów Hadr. pisat dneto
pod tytem Enchiridion, pisat du abeymnieze wypra-
ny w materialy prawnych. Srejselnicy dotyrazycz
iaz Hiphoyi Prawa. Dopste ko utambowo do na-
frych czasów J. R. D. de O. J. uhratcie delim re-
wielu sudi or tyllu o tyte rastygwie na wiazey
o ile podania iego toz wyparte. powaga, innych
Nitten ad Henec. Hiph. J. T. 2. 8. 17. Uwaga, robiz
inni (Pattmann probabil. Jur. C. cap. 6. iaz w bibliot.)
rekwiele w tym fragmenie nie tak Komponiusz
iak Komputatoriusz Joz. wozdras treba. Justynian
prepsat nowy plan dawania nauki Prawa (comp.
ad Antares.) obeymniezy treba i hiphoyz nauki
Prawa Pr. iedialu ko nauka w nader prorytych
granicach ramniegta byta, pominaieze wiele bandro
warnych materialy (Huyz R. M. J. 5. 10. n. 5). Trephay
poriadnie morna ze nie tak plan edukacyyny
wiece treba iak rurey famych nauzytelow. Gorli-
wie niektoryz trzeali w rivotach iak ko nam
oharwie Paraphrasiz Theophrila.

Tak wiez dosponalre uhratcenie ley nauki rupa-
wionu nowym rason; ale iabre zotwim kwohem
wspozowata za nauka or do ^{podka} ~~u~~ wielu XVIII!
Po wshrepeniu nauki prawa w Kononii Rudniki
iaz Glosatorowie rurey analizowaniam fragmentis
Corpus Juris, iak hiphoyneiu iak obiaceniam. Do-
piew w wielu XVI. iak iaz ptnicy wiezko do rzypania
rivotu praw Prezgospynianstiu, iak odlyto fragmenta
Ulyiana, od rurey moniz wielliczo Kuzayutra
i ego nastepow rureto reziowu wyjasniei
hiphoyz Prawa Pr. newostaniz; rewestaniz,
ale tyllu orziowu! Srejselnicy tu rastygwiez

rimus May Bibliothecae Mediolanensi praefectus invenit tres ejus Orationes pro Scauro, Tullio et Flacco, quas illustrarunt Cramerus Jctus et Heinrichus Philologus.

2. Plinius uterque, praecipue vero junior in epistolis, quarum liber decimus et panegyricus Trajano Imperatori dictus, multa memorabilia continent. Item historicus Fronto et Symmachus, quos nuper Niebuhr, Heindorfius et Buttmanus illustrarunt.

Handwritten notes:
Handwritten Plinius homopolitanae
juris Hispaniae 2 2000 diet.
Obydway ci Hispania ber
Uyfyli i Taryk raktu
que porybriey na urpo
miennie

3. Ex historicis praecipue Livius, Valerius Maximus et Tacitus digni sunt qui legantur. Nec minus Scriptores Historiae Augustae Suetonius et in primis Gellius.

4. Maximi momenti sunt Scriptores Linguae Latinae, inter quos Varro de Lingua Latina et Festus primum locum tenent. Nec praetereundi Scriptores Rei Rusticae, cum et illi, praesertim Columella, multa lectu digna habeant.

De scriptis Jure Consultorum, quibus ad Historiam Juris Romani enucleandam usus sum, passim in opere loquar. De Ephemeridibus denique criticis et Annalibus literariis cf. Haubold Jogh. J. R. L. 4. 12. De scriptoribus Miscellanei argumenti ibid. 4. 15.

C A P U T II.

Qui recentiorum optime hanc rem tractarint?

Historiam juris externam, jam ipsi Romani Jcti tractarunt v. c. Pomponius in Dig. de O. J. Nonnulla de historia interna, licet id nolle vi-

Handwritten notes:
Mormaby lu dudadi isue Welleia Calercula i Flora; gdyly pienopogo.
pohllypam ku Tybenyufrowi, drugiego awanlunire a la don Quichotte
opily (n. p. po pownas Bryniam 2 pod Kandyum mowi: miles, horrible
dictu, frictis ensibus per ipsam viam ante pugnam fuit, nie ungnity
podeyranemi.

deatur, ipse Justinianus in suis libris habet. 7) Omnia haec tamen manca sunt, cum systematice Historiam Juris non describant. Recentiores itaque, praecipue Galli, optime de hac re meriti sunt, cum multa in suis scriptis Historiam et Antiquitates juris illustrantia protulissent v. c. Sichardus, Cujacius, Fabrotius; quibus accedunt: Paulus Manutius, Sigonius, Brissonius. 8) His et illis extinctis denuo Jurisprudentia Romana labi coepit, donec Thomasius libro suo: Naevi Jurisprudentiae Romanae ex historia ejus deducti, eo consilio scripto, ut ostenderet utilius esse juri naturali, quam Jurisprudentiae Romanae studere, elegantiora ingenia somno quasi sopita excitaret. Exstiterunt itaque viri, qui acerrime Jurisprudentiam Romanam defenderunt v. c. Hoffmannus 9) et Heineccius. 10) His accesserunt Bynkershoek et Schulting. 11) Multum quoque contribuit Richter in doctissimis commentariis suis ad Codicem Theodosianum. Bachius et Hugo, celeberrimus professor Göttingensis, planiorem viam in hac palaestra desudare volentibus

Włocławek
de Gallina domest. Sam pi-
sat de jure 10 nuf bonny
bonnior. 10 p. 168. 2
Nettelbladt de jure Ant-
diluviano

Pracek by Lehmann 1796.
Pamięć w Księży i alim
Józefem 2 reformował
Naukę Prawa.

7) Hugo Roem. R. Geschichte §. 10. nota 2. ed. VI. 1818.
8) Cf. Haubold §. 16. X. XI. p. 21. sqq.
9) Historia juris Romano -- Justinianei Tomi II. Lipsiae 1718. 1726.
10) Historia juris civilis Romani ac German. c. obs. Jo. Dan. Ritteri Argentorati 1763.
11) Cf. Haubold l. c.

(Wachsmuth)
Z dziełki wieś Niebuhrowi i Savigniemu, których geniusz hare nam wskazał
re prcier rozajem encydriemy hlor, do labiryntu lego, których do wra-
lych meprów talu wielu reblędito.

Co do historyi P. R. niewątplony pierwszy akademicki ruszył na to warze,
reby wromazte zmiany wprawie prywatnym pod pewne poddawa podria-
ty, a oddzielając jedne od drugich wyhasał iak się widornie w wromazlych
Episkach sprywatito i upadato. Spółob tego porciat Huxy, a wromazly poddriaty. Oba-

na pochwała wspomniany Lujajabr. (1690) Augusti-
nus (De legibus Graev. Thef. II.) Jakob Gothofred (Ma-
nuale naysimpe edyc f Twitz. # Quadrup fontes
J.C. Otto Thef. III. (vobis ~~Jupin~~ Theodof.) Manulius
(De legibus de senatu Graev. Thef. II.) a pncypolney
Ligonius De Antiquo Jure Galis.

Aholi az do wieku XVIII. uwytkowu tyllu talbrowano
rozmaite materje z Hysp. Prawa Dr. Thomafius
tulo wieku trwodrenia Pr. Dr. znowt pierwszy prele-
gowai fystematycznie o Hysp. P. Dr. Dietha wley
materji pzez niey wydane daty puchep do pirmi kromyeh
leyz wdrain z kromyeh ^{ney} zelnicybra foz isy Heinco u
Hysp. J.C. propnowone pzez Rittera L. Bah. 1704.
promnowone f Albevvad 1765. in 8ve z dieta ley obia-
wieni do lycionu p. Ernesti clavis licyoniana na powsta-
to neylepze dolet dieto o Hysp. Pr. Dr. znowt stoney
p. Baicha ed VIII. p. Wemher. - Ustoyt Heinechuyz
i inne dieto podyt Juszylut. Juspin. Sylagone
Antiquit. ed Haubolt 1022 mairye zaspajit Hysp-
nyz weuwestancy. Dieto do praconne obeymnie wiele
wiadomoini, i more sturyi ra komencatur do Juspyl.
Juszyniana, fystematycznie iednake Hysp. weuwestancy
P. Dr. nie uwyainia.

Ale odhedy z leptym Juspin znowto uprawiai Hysp-
nyz hidi Pr. Jah niez pobarata hiproya Rollina
(Hyspoinc Romaine depuis la fondation de Rome
jusqu' a la bataille d' Actium Amph. T. I - IX. 1744.)
i luy luyony iay worbior pzez P. Beaufort, zwis-
ali unagez na jwolytymie dzieie Brymian Fergu-
son i Gibbon, lam ten u do P. Poyul. ten od
Augusta u do upadku. Ofpalni wdiele woicem
na elnicybe ieryki Europejskie pncetorony
umiesiat wozd. opobny (44) pamemu Prawu Dr.
Juszynowu whony pncetomowony opobno z uwazani
p. Huzona na niemialie, p. Warnkoning z obia-
wienianu na franurli. Wiele aholi dolet isy
wez u Hysp. znowt stoney Pr. Dr. nie uwyainionych

nowte dieta foz Amosij nimio Gnyf. Ant. R. R. m. Jy. Amy
racherie Linczjy 1014. - hzymidkij daw R. R. Gnyf. m.
C. O. Gnyndlar, Bombony 1021.

Dwa są zdania, iż na to, że bardzo wiele historyi wewnętrznej powinno poprzedzić opisanie rewolucyjnej historyi królestwa. Jakkolż inaczej być niemore, bo ludność jest formą zmiany prawa przynależnego nie mniej wpływową pod względem się tej zmiany rozwinęły. Ale czyby nie było lepiej porównać iacim się sposobem rozpadu Królestwa państwa Królestwa rozwinęły, rozwinięły, w normach tych Epoki i ^{one} rozwinięły i ~~rozwinęły~~ i ~~rozwinęły~~ tak prawdziwie iak i prawaństwa wptywały: a osobno dopiero tym sposobem ulepszać zmiany prawa wystawiały rezultat zmian wydziałem iacim się prawo Kr. i de tego być powinno przetoż bardzo prawo nauki?

Postać więc tego iacim sobie albo cel ratory wdawaniu Hist. Pr. Kr. czyli tylko rewolucyjnej ^{oraz} i wewnętrznej wykładai ramy, stosowne do planu przez woli podziaty czyli Epoki

Wzrost. IV. na iacim: ile Epok podzielen się ma H. P. Kr.

Gdybyśmy sobie przedewszystkiem wyprawic w Hist. rewolucyjnej Pr. Kr. jedynie tylko rozpadu Królestwa w normach tych Epokach a wptywom innym normami przynależnym, upadku i wroflu prawdziwie i prawaństwa, podzieliłbyśmy H. P. Kr. na Epoki, I od założenia Pr. do trybunału N. C. I. - albo II. do końca wojny Macedońskiej 546. wywołana wolności przyciętych Oligarchii III. do Augusta 727. ieden z mormon. utadów podzioty pryncipalnym rozpadu opiewa IV. do Konst. W. 324. p. N. Chr. Monarchizm upadł V. do Justyniana 565. p. N. Chr. odparte państwo ^{zachodnie} ~~zachodnie~~ przetrwa-
ne. - Lub inny maizę iacim mniej być podzioty Bascha I. hwołnie II. XII. Tabl. III. Jul. Ser. IV. Hadr. V. Konst. W. VI. Theodor. M. Odr. podziat państwa na Wsch. i Zach. VII. Just. - - Ale nam ~~istacie~~ ote tylko dzie areby plan kraj i Administr. iego w normach tym wykładie wphorai iacim ten miał wptyw na prawdziwie i prawaństwa. de więc wtarnie takich pryncipalnym prubai naszymi historyi nam wykładai wroflu i upadku tylko odstepie samych podzioty naszym. Prer. nie na być wyprawione z Reimenciem i An-gonem:

† Justynian dat wihar uktadajnym jego Kodex porbiera' co warniej przez do maionowii
 Hystoryi Prawa Rzymskiego. Sorepólniey nayduie siez wiele w Justynianu libroz dat
 Professorom prawa, iak maiz uwyi. W samem dziele nayduie siez wiele
 nary nyzizyph z Stawrynowii Prawa iak charakt. Huzo w uylowanym mieyscu w 110-
 uie 7.

↳ Sorepólniey uwyi w ietlu XVI. raktuzia na wyponnienie naybandiey Kujajultra
 Observaciones. Sichaoda rodem Niemca, dodarki; puzypisy do Kodexu Theodoruzpa
 Zabuttiego wstep; puzypisy do zbioru prawa R. pod tytulem Basilica. Paul.
 Manutius pisat de Legib. Sigonius de Antiquo Jure Galie, obydwu se jirma
 nayduie siez w zbiorze Gueviusa J. I: II. Brissonius rozpraszat pojedyncze
 materye stwora do Hystoryi Prawa R. pod tytulem Selecta antiquit. capit.

† Rynterhoeck w dziele swoim Observat. juris Civilis. Schelling w puzypiskach
 do dzieła Juris prudent. Andrejasp. Heinekyasp w zbiorze Stawryp. R. prawni-
 orykh ~~Justyniana~~ Justyniana porozdzeniem nyzitadanykh. tez samy i w Hystoryi
 Prawa ranykowaney.

† Huzona Hystorya lubo wiele puziada zalet potrzebnie iednak wiele objańnienia i
 w wielu mieyscach rbyst ciemna. Nyzto Stomarenie franurkie.

† *Notre Dieta* by Zachariego, Dabellowa, *Berriat de St. Prix.* — *Grundriß der röm. Republik* in. dt. hobl. drey. Gmündler. I. band. bombay. 6. kurz 1821.

† *Beaufort* melard wielu przeciwników prerogatyw w Holandyi, nayra iest frym byt z nich *Saxius*, *Kompilator* bez gufki.

† *Nie more z nim idz w porównanie.* *Ein* *illem* *Geschichte* *der* *röm.* *Thronab* *in.* *dt.* *Wuppertal* *1819.* *wielka* *konsem* *reżia* *wytworone* *malenye* *ff* *Niebulra* *py-* *znac*, *lubo* *gdie* *niegdie* *w* *niecy* *warnych* *niecy* *paeh* *dania* *iego* *zbia.* *Niebulra* *Hist.* *ie* *re* *font.* *prektonarona.*

Babe *podiaty*

I, *historie* *Har* *do* *XII,* *Tabl.* *III,* *do* *Jul.* *Arz.* *IV,* *do* *Hadriana.* *V,* *do* *Konstant.* *W.* *VI,* *do* *Theodor.* *M* *odpr.* *VII,* *do* *Juzyn.*

Zachariego *podiaty* (*Wuppertal* *niem.* *Geschichte* *der* *Röm.* *Repub* *1814*).

1. *od* *najdawniejzych* *czasow* *ar* *do* *rozpuscion* *ludu* *I.* — *2* *do* *U.C.* *II* *ar* *do* *wypry* *z* *Persu-* *sem* *hulem* *Macedonijem* *do* *586.* *U.C.* *III.* *do* *Augusta* *727.* *U.C.* *IV.* *do* *Kon-* *stantyna* *W.* *324.* *P.* *Chr.* *W.* *V.* *do* *Juzyniana* *365.* *p.* *Chr.* *W.*

stravere. 12) Nec ~~multum~~ post apparuere Leves- minus
ques 13) et Beaufort 14) Galli, qui critice histo-
 riam Romanam illustrarunt. Ex Anglis praeci-
 pue Ferguson et Gibbon 15) in hac re elabora-
 runt; quorum ultimus in historia sua Occasus
Imperii Romani summis laudibus JCos Romanos
 effert. Hanc partem ejus historiae Hugo germa-
 nice vertit, adnotationibusque illustravit 16)
 quae gallice versa prelum mox relictura est.

*Infl. n. dno. s. p. m. Tribu. sub
 R. Chomard. publ. m. d. n.*

Omnibus tamen illis viris illustribus Niebu-
rius palmam praeripuisse videtur, qui in opere
 illo supra citato, adeo sagax ingenium prodidit,
 ut nullus historicus recentioris aetatis, si artem
 critices spectas, eum adaequat.

*Reliquorum scripta, qui Historiam Jan
 nis Romani enarrant, recenset
 Hauboldi J. R. L.
 §. 14.*

In hoc tamen omnes qui historiam Jurispru-
 dentiae Romanae tractarunt non conveniunt,
 quomodo ea dividenda sit.

Primus inter Germanos Reitemejerus fuit, qui
 (anno 1785. Gottingae) editae a se Encyclopaediae
juris, historiam ejus internam intexit. Divisiones
 tamen quas ille fecit, a primordiis Imperii Romani
 usque ad Praetores; ab eo inde tempore usque ad
 Augustum, atque inde usque ad Hadrianum, et

*et Historie juris quo per Germa-
 niam ipsum obtinet) Encyclopaedie
 und Geschichte der Rechte in Deutschland
 Götting. 1785.*

12) Vide ejus librum supra cit:
 13) Histoire critique de la republique Romaine Paris 1807.
 14) Haubold §. 46. a. l. c.
 15) Haubold §. 16. p. 23.
 16) Cf. Haubold. l. c.

*Sur l'incertitude de cinq premiers siecles de l'histoire
 Romaine.*

10
11
12

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

¶ Quicunque verum de origine Urbis sciret, mihi, ut sciam, visum est, universam ambo-
rum ordinum (patr. pleb.) inter se relationem cunctamque Romanorum historiam, si ulti-
ma eius enodanda spe reiecta antiquam servamus sententiam, semper indissolubilibus
fore difficultatibus. Quare mihi liceat sequi Niebuhrum (T. I. p. 236. 199) [cujus sen-
tentiam sprevit Hugo N. N. G. §. 42. et alibi]; cujus verba sunt: principio illam regionem,
ubi postea sita erat alma Roma, homines ex Etruria ingressi erant ferrea manu, in-
tos soli possederant, quos ibi invenerant, sibi subiectis, Urbem considerant, agrosque hinc circumda-
tos soli possederant. Mox vero per bellum et pacem ex finitimis populis, praeipue
Latinis, magnum numerum sibi adiungebant, omnis generis homines, tam nobiles et
divites, quam humiles et egenos: pars bello a Romanis capta erat, pars sorte sua
vel Republicae statu non contenta, alii fugitivi vel exules Romam perierant, alii
denique placebat Urbis situs et conditio libera, qua civibus adscribebantur, ita ut bre-
vi oriretur in Republica secretus veteribusque Romae possessoribus oppositus ordo liberorum
hominum equi inter se iuris. — Hic civis vero, cum, quae possederant, domi reli-
quissent, vel Republicae Romanae ex maxima parte tradidissent, plerique omnes pau-
peres erant, et breve post tempus Müller. p. 27.

115

777

To wpytko w nam. podaję Historię o porażku Brymu jest niepewnym z przy-
czyń następujących

- I. że sami Historicy Brymscy prawie sami nie wiara, co piszą n. p. Dionizyusz z Itali-
karnassu ^{I. 74.} wyprawiając wiele o panowaniu królów Brymskich sam wyraża że
Brymianie dawni nie posiadali ani Historiów, ani podań historycznych czyli tra-
dycji. Tytuł ich więc, na jakimże fundamencie napisat Dionizyusz swoją Historię?
 - II. że wszelkie pomniki iakichkolwiek były zostały zniszczonei rozpaty w czasie zpa-
lenia Brymu przez Gallów, i że sami Historicy Brymscy podług świadectwa Plutarcha
wspomniały pomniki po odbudowaniu miasta odnowione za gatryme i podruu-
ne usarali. Brymianie sami niemali wycb stawysm. iak ich w poluarwie zdyffuty Gycyona z Atykii.
 - III. że w podaniach historyczny autorowie godniejszy wiary, wale w innego Lirendaz
ialo Dionizyusz i Liwiusz. n. p. Tacyt, Pliniusz i Polybiusz wale inaney opisują
wojny z Borsenaz niż Liwiusz
 - IV. że się podania Historyczne n. p. Liwiusza i Dyoniuzego roduemu rozprzdhowi sprze-
ciwiają. Jakim bowiem sposobem wywodu morza Nawd od zgrai Taboris, który
się zaraz w pierwiastku swoim dobyłi uprawami wstałi
- Najpodobniejszy jest więc zdaniem o porażku Brymian dane Beaufort, które Nie-
bulus bardiey rozwinął

== Niebulo utrzymuje że cała Historia Brymska ^{ar do} od beluz nad ierorem Reyllshim jest ranej
Epopeiaz niż wiezoj Historycz, że się w poluarwie watej obfrenosci uwaraiat raktione
zdawenia wtacime pweyji n. p. bierza Horac. i Kunjar. Panowanie Serwirpa Tull. i jego
zmier. zgon Lukrecyi i wyjezd. królów. Okrucieństwo Brutusa nad wstawni Diermi;
== podług rachuby Scaligeria i Newlona ratorozym wstał Brym 38. Olymp.

Choć nie mamy w naszych rękach tej Epopei, w formie iakiej temu gatunkowi pweyji
nadat Homer i Wirgili, wywpaiz iednako Stady, w pieśniach przy stole odspiewywa-
nych, rnanyle pod narwieliem udnia, o których Walter. Maxim II. 1. 10. wspomina,
że dla wzroenia pamięci stawnyle mezois epiewata is mtedier, rozpataiat ich do sta-
ny.

Clodius apud Plutarchum (in initio) dixit, que cette perle (ce qui pouvait avoir été ¹¹⁶ configné dans les commentaires des pontifes) avait été générale, et regardait comme des œuvres de fauffaires tous les écrits de ce genre que l'on prétendait avoir con-
servés.

PERIODUS PRIMA

CAPUT III.

De origine Romanorum, natura et indole animi.

De Romulo ejusque fati qui disputant, fallaces imagines captare mihi videntur, eo prae-
cipue cum eos videam, adeo vera se loqui sibi placere, ut putares talia dicentes coaequales Ro-
mulo fuisse. Nostris temporibus exstitit vir, cum eruditione tum ingenio conspicuus, celeberrimus Niebuhr, qui docuit, incertam Romano-
rum Historiam esse usque ad pugnam ad lacum Regillum an. 259, sive foedus 18 (cum Latinis ictum 19). Niebuhrius itaque affirmat, ab antiquissimis temporibus coloniam Latinorum ad ripas Tiberi conditam fuisse 20), eamque cum diu floreret ab Etruscis 21) (quos praevalentes opibus fuisse tempore belli cum Porsenna gesti ipse Livius memorat 22), occupatam esse 23). Secundum ejus opinionem ea conditio victo-
rum erat, ut partem terrae sibi ademptam pos-

1 Stan braju II. Uragrenia we wong-
tome III. Stan prawodastawa:
prawnictwa. Hardy rlyph jodria

cf. Levesque pref. xv. ce qui peut donner, c'est que Denys d'Halicarasse, après avoir prononcé que les anciens Romains n'avaient ni histoire, ni fables qui en fissent lieu, ait osé écrire, dans le plus grand détail, l'histoire des premiers siècles de Rome.

18) de hoc foedere cf. Niebuhr l. c. T. 1. p. 302. 370. T. II. p. 473.
19) Conf. l. c. Tom. I. p. 142. 599. p. 181. 199. p. 323. 599. 294. 295. 359 367. Levesque J. E. p. 6.
20) De anno conditae Romae cf. Niebuhr. l. c. p. 170.
21) Niebuhr in addit. ad T. I. p. 182.
22) Conf. Liv. II. 9. Niebuhr l. c. p. 182. p. 218. 224.
23) Niebuhr l. c. p. 168. seq. p. 181. 346.

Wypowiedz na stronie i re licerona
(no Ball. 23) iebure islnieiaze
+ Pierwsie to pod naspemiacemi
marunhami zamarto.
1, re Lacyum wroscie od poru: ranciepli
nie puzajicela Kontynenz, doskawai
mufroz, i do roisney uerri w podielu
woblyroz, naterei bezoz.
2, re siez Bryniam rnyadowai rekuo
na jezmach Lacyjskich odpra-
waby raprowany Lacyum w Brynie
typichich byt fozdrony; i nawracem Bryniam w Lacyum raprowany. 4, areby
sprawy Lacynow w Brynie, a Bryniam w Lacyum w 10. dniach rozstrzygnano.
5, areby na premian dowodkowo w rarie wojny obydwie narody piazpowaty. - Wtam

wiazany sie przy roztanku Terentyjskich 3, areby raprowany Lacyum w Brynie
o zawarcie kontraktu w Lacyum nie podlug praw Brynjskich lecz podlug la-
tyjskich byt fozdrony; i nawracem Bryniam w Lacyum raprowany. 4, areby
sprawy Lacynow w Brynie, a Bryniam w Lacyum w 10. dniach rozstrzygnano.
5, areby na premian dowodkowo w rarie wojny obydwie narody piazpowaty. - Wtam

Itura
mawa
te i po-
to puz
nuy.

Fabius Pictor, qui le premier des Romains entreprit d'écrire les annales de son pays, au
 temps de la seconde guerre punique, fut très embarrassé de ne trouver dans sa patrie
 ni aucun historien, ni même aucun curieux de fables qui tinssent lieu d'histoire.
 (Dionys I. 74.) Il adopta le récit de Livius. L. 7.

sidendam retinerent 24). In qua Niebuhrii opi-
 nione etsi non omnia probamus 25), in eo ta-
 men cum illo consentimus, multa in antiqua
 Historia Romana falsa inveniri, cum plurimae
 res sint, in quibus ipsi historici Romani sibi
 contradicant 26). Nos tamen si Niebuhrii opi-
 nionem sequemur, plurima explicata atque enu-
 cleata habebimus, quae obscura forent, si in ver-
 ba Livii jurare vellemus. Utcunque est, ipsos
 historicos Romanos sibi contradicere facile conj-
 cies, si ea quae Plinius major et Livius de bel-
 lo a Romanis cum Porsena gesto narrant con-
 ferre volueris 27). Deprehendimus praeterea Cice-
 ronem 28) disputantem cum amico suo Attico,
 quo tempore Flavius scriba, qui fastos vulga-

24) I. c. p. 451. 236. 237. 258. 381. sqq. 450. 452.

25) Cf. A. W. Schlegel in Heidelberger Jahrbücher der
 Litteratur. Neunter Jahrgang IX. Heft. September. 1816.
 p. 357. f

26) Cf. Schlegel I. c. Niebuhr I. c. passim, praecipue p. 353.

27) Descriptioni hujus belli a vaniloquo Livio factae (Li-
 vius Histo. II. 9.) contradicit Plinius (Histo. Natu.
 XXXIV. 59.) dicens: in foedere quod expulsis regibus
 populo Romano dedit Porsena, nominatim se compre-
 hensum invenire, ne ferro nisi in agricultura uterentur. --
 Similiter Tacitus Hist. III. 27. urbem fuisse Porsenae
 deditam narrat. Quem locum Ernesti misere torsit. Id
 ipsum narrat Cicero Quaest. Tuscul. 3. 12. Adde insci-
 tiam scriptorum Annalium Romanorum quam notavit.
 Niebuhr. I. 10. p. 427. t. I. eorumque contradictionem
 Niebuhr. I. c. p. 440. Polybius II. 18. f

28) Cicero ad Atticum VI. 1. avec tout les inscriptions gravées
 sur airain, qui étaient restées ensevelies sous la terre
 depuis l'invasion de Rome par les Gaulois. On en décou-
 vrit trois mille (Suetonius in Vespas. 8) et l'on fut alors
 que Rome, loin d'avoir fait trembler Porsena, avait
 été obligée de se rendre à ce prince.

f. Pin. älteste Geschichte des
 Römischen Reichs, M. Müllers
 und G. Zumpt zu Halle. Halle
 1809. u. 1810. 20 Bogen.

f. I. 6. II. 22. Orose III. 2. qui vit
 Polybe, qui dit: Galli Romanam
 captam incensamque denuerunt
 et venderunt. Sueton (Liber. 3) (Livius
 Dicus) traditur pro praetore ex Gallia
 revulisse aurum. Senonibus olim
 in obsidione Capitolii datum, nec, ut fama est, ex hoc a Camillo.

et fama est, ex hoc a Camillo.

Tow, podzieleny w ten sposób I. Stan Rzeczy.

- 1, Stan kraj
- 2, charakter miast i ich podz.
- 3, Stan kraj, urzędni.
- 4, religia i ofiarowanie publicz.
- 5, polityka i finanse.
- 6, Woyshowii

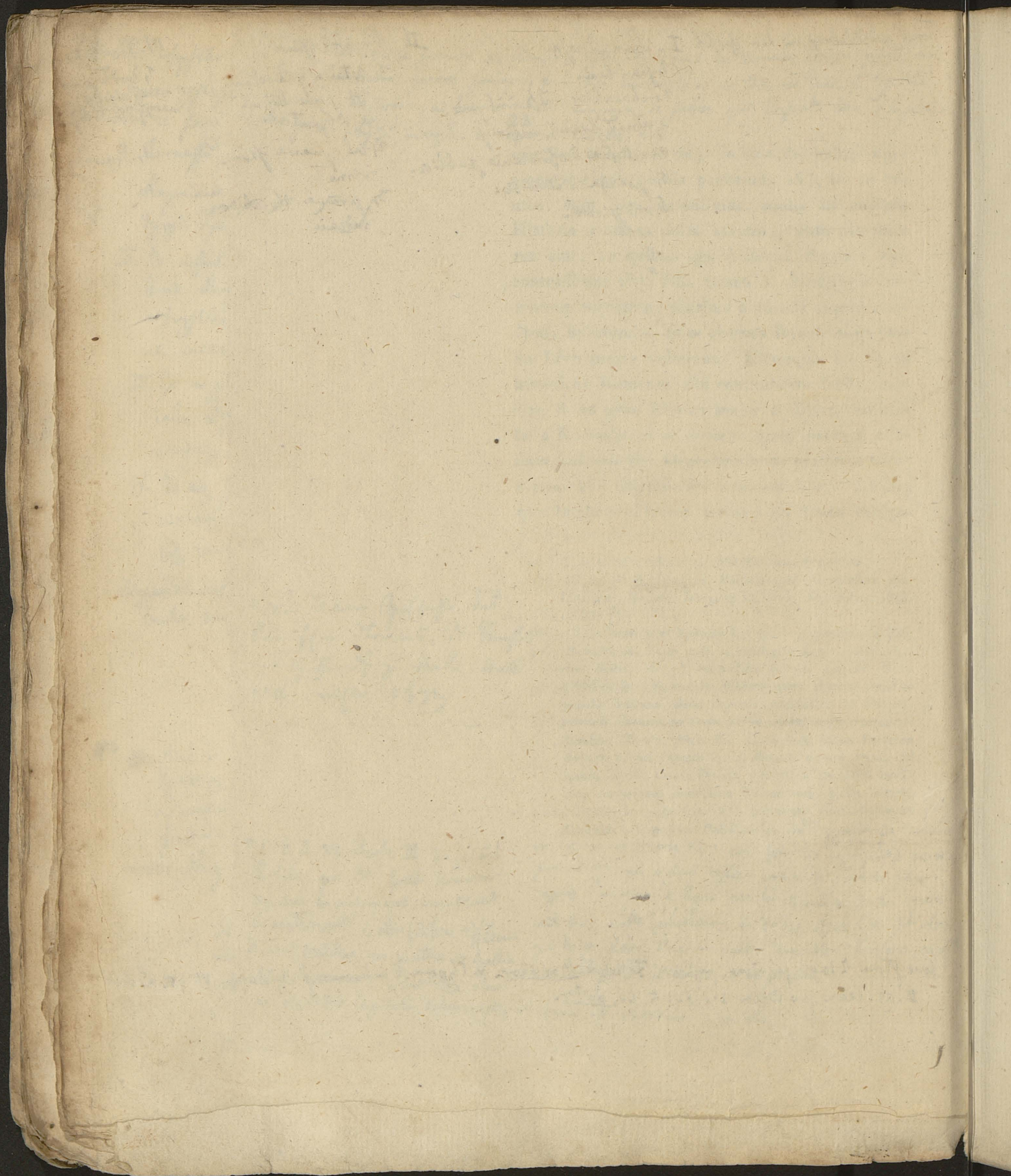
II Prawo dąstwo

- 1, Wtadze, prawo dawne
jest tym ten ich
się odbywał
- 2, ich prawa stano-
wion
- 3, prawa do rabin
rodzin

III. Prawo ⁴⁷stwa

- 1, Woda prawa
wraz zelnicy i po-
stanow. i opł. i rabin
i rabin
- 3, Prawni.

Kone stowa 2 lepe pyniema pynlara Tefus v. Nanidov. v. Cypreum. O pyniema mówią Dionys VI. 98. Livius
II. 22. Cero pro Balbo 21. Tefus i. v. puetov.

Rome jeta les premiers fondemens de sa gloire en se mettant à la tête de la confédération latine. Les Romains ne formoient qu'une horde des barbares ignorans; mais il y a lieu de croire que ces barbares avoient les dispositions les plus heureuses pour devenir une nation accomplie. Terquison I. 1. Przejmniey powozkopyli swa, wtadz puer zbawienie Albylongi, i potawienie sz, z iey mieplianiami.

retur. Cum autem Romani saepius bella gere-
rent, stipendiaque nisi liberi homines facere pos-
sent, paterfamilias, ut eo tutior domi sederet,
servum manumissum in bellum mittebat, haud
frustra sperans, cum praeda onustum cum bel-
lo confecto reverterit, sibi suisque magno lucro
fore. *Haec tempore sequenti, cum congiarum libertinis,*

Si accuratius ipsos Romanos consideramus,
magnam similitudinem inter eos et Dores Laco-
nicos inveniemus, quibuscum, iis dico qui Ita-
liam inferiorem sive magnam Graeciam inco-
luere, ab antiquissimis temporibus necessitudo
intercesserat 30). Non patiebantur aequae hi atque
illi homines vanos, quales Athenienses fuerunt,
ipsique Romani neque ita leves ut Galli, neque
ita pigri ut Germani erant, 31) sed, ut viros
debet, graves et pene dixerim rigidi; quod ad
augendam et formandam eorum Jurisprudentiam
admodum contulit. Non omnino tamen castitas
morum apud eos deprehenditur, imo gens haec
quam maxime libidiosa fuit, ut ipsi eorum Hi-
storici id tradunt: v. c. Valer. Maximus VI. 1.

Unde apparet, qui factum sit, ut gentes antiquae
Romanae brevi interirent. Plurimi is a Romanis

*7. In der Beschreibung in
den römischen Geschichten von den
Lykoniern und Griechen
vermuthl. Timon und Theo-
pomp (ap. Atheniensium XII. p. 517)
bezeichnet die Spartaner und
die Lykier. Timon
dieser Zeit (A. U. C. 445.)
diese die römische Jugend in Lykone
Livius IX. 26.*

30) Non tamen inde conijcerem, Romanos fuisse colonos
Graecos; ut affirmat Ritterus ad I. G. Heineccii Histo-
riam Juris Romani. Argentorati 1765. p. 2.

31) Taciti Germania 17. 28.

Livius IX. 26.

etiam Paretur, multi Deo manumittebantur, numeroque civium inferebantur, ut ipsi dominum
patroni quoque cum obediens suis frumentum publicum participarent. cf. auctores apud Aristophanem.
C. A. II. p. 182. n. 83.

F
de
m
jo
m

≡ u Brymian wyraz civis i wyraz miles, byty iednomanne, wionier i u Germanow.

F ad fanezo porazhu Kypsel. lubili Brymianie i Laedemonor. wrgörki ramiephiwai,
u obydwich nawdow wyzshowoi poryzowney portacata; dawny izryph Lavineli ma
niele podobienstwa do dyalektu Doupliego.

≡ nie rozumiam dyferyphs Francurow, lew dawnyh Gallow, iah ih Cerar opisat.

I Taryst tak opisuje Germanow: Quoties bella non ineunt, (non) nullum uenatibus plus
per opium transigunt dediti fomno ciboque. Totos dies iuxta focum atque ignem
agunt. Diem noctemque continuare potando, nulli probum. — Zachariae (de origini-
bus iuris Romani ex iure Germanico recedendis Heidelbergae 1017) Romanos et Germanos inder
se comparando ita dicit: De moribus hoc tantum notare placet utramque gentem et plu-
rimo libertatis et honore feminis (matronis, virginibus) habendo fuisse celebem.

¶ Liczne mamy dowody o okrucieństwie Bryncian 1, okrutne obchody z Torinhami. 2, zabojanie rywem panien Westalek. 3, powieszanie na ofiarę ludzi. Co widać w Peruji karat August 300 ramondowai niewolników na ofiarę cieniowi Julijana Cerara Sueton. in Aug. 15. Na napisie Aveliana w wieżach Sta Jovisra Salinaris ofiarowano chrześcija.

¶ Dwójakiego rodzaju fanatyzm panował w Bryncian 1, fanatyzm wolności który wiele zdromości w Rzymie sprawił 2, fanatyzm samolubstwa, który ich rozciągał na wady własne. Gieroczym fanatyzmem powodowani chwalili okrucieństwo Brutusa i Manliusa; drugim rozciągnięciem ~~nie~~ nie wahali się nawet i przyjąć stamaj być sobie dogodni, gdy pewnie czyniącym ten samo nieprzyjaciółom wiarobomstwo wyrzucali n.p. w czasie wojny z Samnitami w górze Kandyzylis otworem, i w czasie wojen z Hannibalem.

I ten sposób mowienia w Latinum ierychu pendere, zamiast numerate.

Les Romains avaient le double fanatisme d'un amour de liberté qui ⁵² naître chez eux les plus grands desordres, et d'un amour de leur patrie qui leur faisait trouver honnêtes et beaux les moyens le plus odieux d'en augmenter la grandeur et la puissance. Par le premier de ces deux fanatismes, ils élevaient jusqu'aux cieux ²⁵ la gloire du *virtus*; fiebat qui uxorem ducere vellet. Ut apud omnes ^{par la seconde} barbaras gentes ita apud Romanos quoque fides ils ont loué maxime colebatur, Polybio libro VI. c. 56. ^{la fausseté que} auctore: *in Graecia legibus sua promissa homi-* ^{Rome se faisait} *nes obligare, apud Romanos verbis, dicente. Hinc* ^{gloire d'omphry} *crudeles illae leges contra inopes debitores,* ^{ex. L. XXXVI.} qui aere alieno obligati fidem creditoris fefel-
lisent 32). [Proverbium Romanis erat 33): *largi-
tionem fundum non habere* quod et Polybius
testatur 34), qui ait, *dona ultro sibi offerre ci-
ves Romanos non solere, neque nomen contra-
ctum exsolvere ante diem constitutam.* A pri-
mordiis rerum bello gerendo et agricultura oc-
cupabantur; diuque majoris pretii homines ru-
ri degentes quam urbem incolentes illis erant.
Cum mercaturae dediti olim non essent, non
cudebant pecunias, sed massa aeris, id est aere,
loco pecuniarum utebantur 35). [Seriori tempore
cum saepius bella gererent armaque ex aere fa-
bricarent 36) rarius id quam argentum apud
eos inveniebatur. Omnia animalia quae agro
colendo inepta essent, *fera esse seu bestias di-*

32) conf. Dissertatio nostra: *Comparatio legum Solonis et Decemvirarum*. Varsaviae 1819 p. 6.

33) Cicero de Offi. II. 15.

34) Polybius XXII. 3. ^{et minus VI. p. 693. XXXI. p. 1459. 1460.}

35) cf. auctores, quos Niebuhr I. c. T. I. p. 269 p. 270
citat.

36) Niebuhr I. c. T. I. p. 271.

Polyb. in Ex. Perse. qua in urbe nemo quidquam alieni sua
sponte donat; et ne unum quidem talentum ante praescriptam
diem solvit; et unusquisque pecuniam utilitatem in tempore col-
locat.

cebant, eaque rebus nec mancipi adnumerare illis placuit, quod Ulpianus in fragm. XIX. l. testatur. *Über Gefand. oder Vinsungsanibnen*

C A P U T IV.

Quomodo dividerentur?

Omnes homines apud Romanos dividebantur in homines *sui* et *alieni* juris. Peregrinos, quos neque *sui*, nec *alieni* juris esse Romani dicebant, diligentissime a finibus suis arcebant, hostes eos appellantes 37). Persuasum enim omnes antiqui populi sibi habebant, vicinas et longe positas gentes, quae foedere secum junctae non essent, hostili animo erga se esse, ideoque hominem ad se inde delatum interficere vel in suam potestatem redigere sibi licere. *Savigny I. 92. Philofony.*

Observandum quoque est Romanos putasse, duplicis generis homines nasci, *liberos* et *servos*. Putabant praeterea etiam *liberos* inaequalis conditionis esse, respectu *sexus* et *aetatis*. Discrimen tamen id magis in *viris* quam in *foeminis* observabatur, quae sub perpetua tutela apud Romanos debebant, cum contra mares patre extincto *sui* juris fierent. Attamen conditio foeminarum Romanarum non adeo misera fuit

37) Cicero de Off. I. 12.

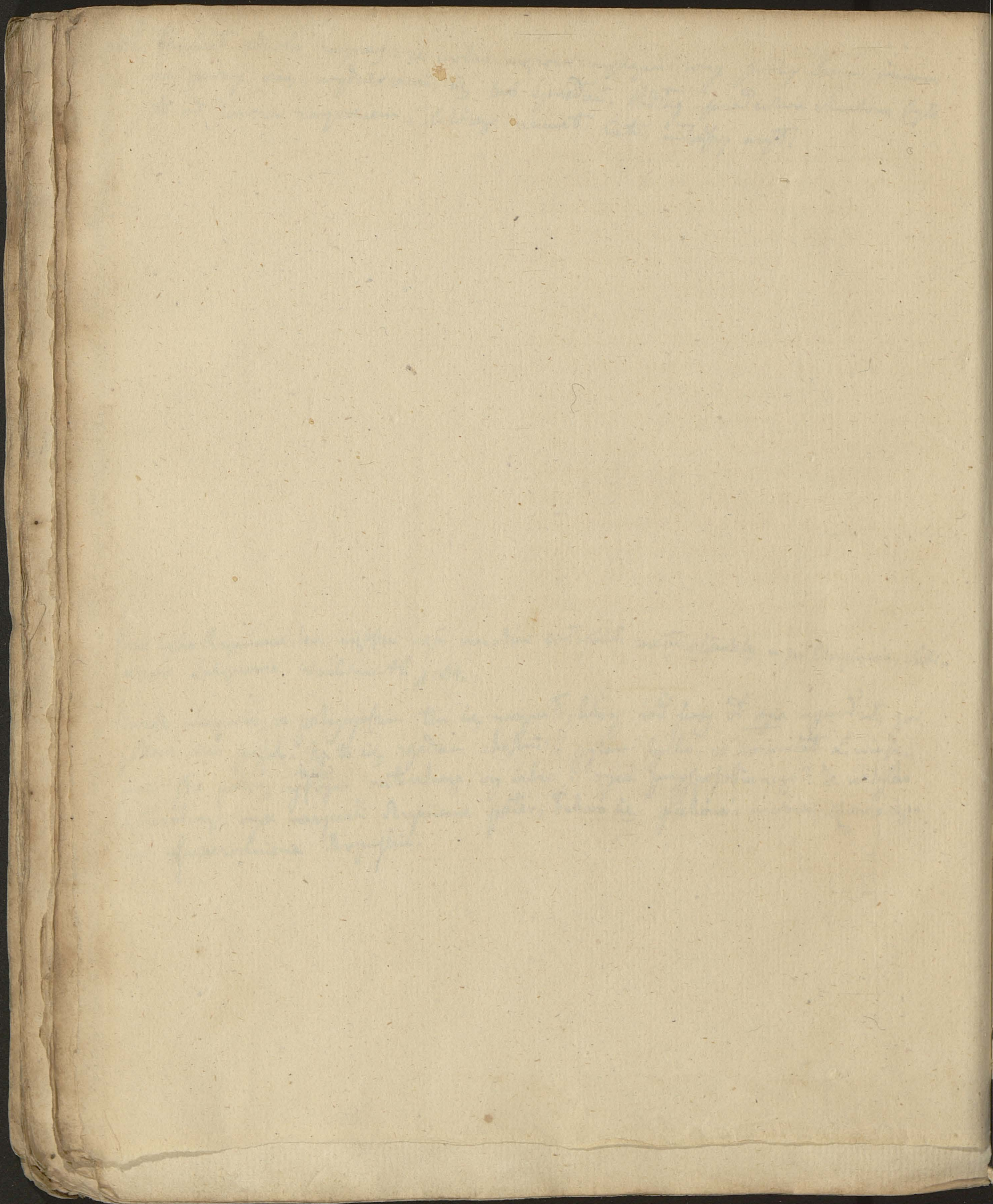
*Bei Hülfsverträgen, die einen Lyandul Anibnen, sind die
Möchte "Sondra und Lind" ganzlich gleichbedeutend
Überwinden. hostis prius Romanis temporibus idem designabat quod
hospes sive peregrinus: postea vero, cum Roma bellum cum omnibus fere
populis consensibus gereret, genuina significatione deposita, illam perduc-
tionis sive adversarii offensit. Euter. l. c. p. 17.*

53 VI
F. Herod Lubens, Herod, oder gemeinlich Herod in der welt berühmter Civil oder Tri-
umviratus in der welt berühmter Paul. R. S. VI. 10. Coll. L. M. A. R. VII. 11.

F Banowat iednoho wyprawy: re wolno megroni uspaću rony swocy domu innemu
na pewny czas, wydrzeć rauri ię lub ymedai. Podług piradurwa Strabona byto
to od dawna wyprajem, którego nawet Cato miedzy wypr.

Fnie tyłho Dnymanie, lew niebra uęu narodow wtopshich maty chendek, n. p. Eufonie, Sabi-
nowie Latorynie Wachmuth # 104.

Liwinie ułnynie, re patrycyuszem ten ię, narzwał, który ied swoy od oya wywodit, qui
patrem uere possit. Na to ię, rgadam chęnie, pytam tyłho, w rozumiat Liwinie
per sto pater; czy oya naturalnego, czy labre: oya pryzposobionego? Ze nie tyłho
naturalnego oya narzwałi Dnymanie pater, Salwo ię, puchonai morna, kwaraiey
na ufamowolnienai Dnymanie.

qua
sis
tra
ti
fine
qua
ban
jur
lias
ma
pu
re
re.
me
Un
ill
mi
lan
fid

ple
de
ap
m
ec

quam Graecarum, quae seclusae a viris in diversis partibus aedium vitam transigebant, cum contra apud Romanos matres familias vices mariti in rebus domesticis gerere solerent 38). *Affines matrum familias* non adeo aestimabantur, quam *affines patrum familias* qui *adgnati* dicebantur; quapropter in omnibus rebus, respectu juris privati *cognatis* sive *affinibus matris* familias praeferebantur. Erant praeterea apud Romanos qui licet sui juris essent, liberi esse non putabantur sensu juridico, quibus nec lege agere nec alienare licitum fuit, nisi curatore auctore. Tales erant *furiosi* et *prodigi*, 39) quorum mentio jam in XII. Tabular. legibus occurrit. Unde patet non adeo frugi homines antiquos illos Romanos fuisse, ut vulgo perhibentur. Nec minus id observandum est, jam in XII. Tabularum legibus hominum *intestabilium* sive *perfidorum* mentionem occurrere.

Dividebantur quoque Romani in *patricios* et *plebejos*, et rursus in *clientes* et *patronos* subdividabantur, ita ut etiam plebei homines possent appellari patricii. Patricios a verbo *pater* nomen trahere dubio caret. Quam ob rem errare eos puto, qui plebejos homines patricios fuisse

38) Niebuhr l. c. T. I. p. 317.

39) Hugo Roem: R. Geschichte §. 40.

negent. § 40) Rem paucis absolvam. Supra monuimus quam ob causam saepius quam aliae gentes servos suos Romani manumittere soliti fuerint. Libertati aliquem reddere est ac si vitalem hominem feceris, cum servus qui alienae potestati est subjectus, respectu juris vivere non putetur. Jure itaque meritoque servi dominos suos, qui se manumiserunt, patronos suos, id est patres appellabant, progeniem eorum *patricios*, sive filios patronorum suorum, vocantes. Qui itaque apud Romanos hominem vel a se vel a Majoribus suis manumissum non habuisset, patricium sese appellare non potuisse, equidem affirmaverim. Cum autem nobiles solum manumittere apud Romanos putari nequeant, adparet, etiam plebejos patricios vocari potuisse. Huic opinioni tamen Livius l. 8. et alii Historici contradicere videntur, qui dicunt: Romulum centum ex senatoribus elegisse, quibus cura plebis esset eosque patres appellasse. Quae ego verba Livii duplici modo explico, arbitrioque aliorum relinquo, utram malint probare. Verba Livii si recte observamus non contradicentia nobis videbimus, nihil enim aliud Livius dicit, nisi: Romulum voluisse ut centum illi senatores electi, talem curam erga plebem

40] Niebuhr l. c. T. I. p. 255, ibidem Festus s. v. *Patres*

† Warkynuth ciagle to rdanie utrymice: re paluy cyubronie byfi blackha w rranoniu
 dri cley blem; re do godwini iek myli dopwasadri hio lorie. — Patricii fuisse
 videntur, qui primis urbis condite temporibus, majorum splendore, opibus, humanarum
 et divinarum legum notitia, preclari erant. *De Schroeter p. 28.*

† Patres fenatores ideo appellati sunt, quia agrorum partes attribuebant tenuioribus, ac liberis
 propriis — Ceterum patricios inde nomen suum accepisse existimemus, quod clientibus patrum
 hoc essent. *Rachard l. c. p. 16. n. 32.*

¶ Potwierdzenie osoby na Sejmach do sprawowania urzędów nazywali się magistratus między innymi pontifices chociaż uwarano re homines privati. cf. Muret oper. T. II. p. 39.

¶ Obowiązkami jego były 1, dowodzić wyzłhu 2, szkolenia obredy relig. 3, szkolenia sprawy 4, rozstrzygać spórki, w ich wykonaniu z ustanowionym tracum dób (centus) p. Serv. Tull. — Po śmierci biura rozstrzygał jego między gubernet, obierający go na wniosek senatu (Dionys. III. 1. 36. 46.). ¶

¶ Ponieważ nie pewno jeśli dawniej panowali w Rzymie biolowie lub nie, przypuszczamy że rodzaj najdawniejszy Prasda arystokratyczny religiowy t. i. nie plutokratyczny. Ta arystokratyczna zamienita się przez uprawę Serwiusza Tull. na plutokratyczną. O biurze senatu także nie wiadomo, bo czyż się musi morze na diwizja?

¶ Po biurze rozstrzyga 1, Tribunus clerum rozstrzyga biura, rozstrzyga biura w jego nie przy domni si (Liv. I. 59.) 2, prefekt urb. rozstrzyga między biurami w całej wojnie. biolowi lowanscy Trib. cler. (Tacit. Annal. VI. 11.) 3, rozstrzyga Taryt re Publius po wyjęt. biolow w mówit kwesyturę; szed się prekonowamy re kwesytur. iar byli manem re biolow. Imię ich po chodzi od quodere, albowiem ich mówi Warro de d. d. p. 27. conquirant publicas pecunias et male- ficia que trium viri capital. nunc conquirunt. Podług Zonary (VII. 13) kor tamo wyjści ka poniechaniem interesów skarbowych nie zuidni się szkolenia biurami biurami. plex Lidia v. 109. U. C. upanowiono zamieść dwóje, urdech, a nahowit ofmin. V. wielu U. C.

Magistratus habebant imperium, quod lege civitate iis dabatur, idque in imperando, in iure dicendo, referendo, auspicando, populum erat. Duo priora in foro exercebant, edicendo, vocando, prehendendo, ad quod lictoribus victoribus ferrisq; publicis utebantur. Duo posteriora in curia. Heineccius IV. 6. 4. 5.

in unum usque parat est

* Curia ornata z gromadzenia pierwotnych
waleów Rr. (gens, genus der. Janus et Gell.
V. 27. Cic. Part. 16.) Curia Rr. miała 4
Curie wtapne nazwy, były propraety
nie wiadomo 2, rolę Curie były Fundus
3, narelni Curie, Curio Maximus
4, między do felodich gdzie ofiarę
wyniosła: naradzano się. Podług
współczesnego podobienstwa, były Curie
kurjacyami których darenie obywateli
religijne, były wytworzone od nich ple-
beinów Niebuhr II. p. 35. puzpurina de
nich i plebeinów Schulze p. 31.

* Wobec sprawy Rzymskiej nie rozstrzygano ich tylko na sejmie Comitia. Lecz felodit się podzielił na
obezgi Curie, przed Comitia Curiake. Przecólniej felodit się, dla rozstrzygnięcia o sprawach religijnych,
po wyprzedzeniu ludów, najwyraźniej widać nie mogła być udrębna (imperium) ich tylko za po-
średnim rozwoleciem Sejmu (lex Curiake).

58
Tout au fait honneur à Romulus, il était défendu de leur ou de mettre
en vente, dans les villes conquises, aucun captif en âge de puberté. Les
étaient admis dans la ville des vainqueurs, ils en devenaient citoyens,
et Rome envoyait dans la ville conquise une colonie²⁹ qui la rendait

adhiberent, quali patres illi suos clientes fove-
bant. Praeterea putari potest, non adeo fre-
quentem numerum plebejorum fuisse, qui aequae
crebre ac nobiles manumitterent. Hi etsi pa-
tricii appellabantur a clientibus suis, ob frequen-
torem numerum tamen saepius nobilibus quam
illis illud nomen inhaessisse recte me iudice
dixeris. Romulus itaque cum illis curam ple-
bis commisisset, patricos eos adgnovit, quo no-
mine nisi ab hominibus sibi deditis eoque ap-
pellabantur. Hanc interpretationem ipse Livius
affirmat qui ait: exactis regibus Brutum centum
ex equestri ordine elegisse, sive inter senatores
conscripsisse, addita distinctione minorum, qua
ab illis, quos ei patres majorum gentium ap-
pellare placuit, differunt. Par une inscription polémiq[ue]

CAPUT V.

De Magistratibus

Imperaveritne olim Romae reges, nostrum non
est inquirere. 41) Hanc itaque rem investigan-
dam Historicis relinquentes, addimus: Romanos
a primordiis unum, appellatum Regem, eligere so-
litos fuisse, qui cum Senatoribus et Populo sum-
mam rerum moderaretur. ¶ Conveniebat populus

41) cf. Niebuhr L. p. 172. 178. 180.

* romaine. Le fait une des principales causes de l'agrandissement de
Rome. Les Spartiates, au contraire, virent chaque jour diminuer
le nombre des citoyens, et pour en avoir perdu quatre cents
à la bataille de Leutres, ils ne purent jamais se relever. a. 84/89

Tłópowie do liorby x. miast Laliun (Wachsmuth. p. 197 nota 24)
z kórnge pólhaditi Rzym. Diótili ię na 10 Dekurzi, we
względie religijnym. Na ręké hardey Cuii pód cuio odby-
wający ofiary. W le kurye pówódielani byli, uisarani w dox

in concionem de re publica deliberaturus, in
Plebam le Curé tres tribus 42) divisus, quarum unaquaeque in
decem Curias, quaelibet vero Curia in decem gen-
tes, ut Niebuhr 43) putat, dividebatur. Ne
autem magna frequentia hominum conciones, sive
Comitia turbaret, Servius Tullius sextus Roma-
norum rex ex facultatibus bonorum cives censuis-
se dicitur, ita, ut illi, quibus maximus census
esset, summam rei tenerent. 44.)

Quae causa Romanos impulerit, ut loco unius
regis duos crearent, non curamus. Hoc tamen
addo, in republica Romana foeminarum causa
vel iisdem ansam dantibus, mutationes pro ma-
xima parte omnes factas fuisse. Ut enim Lucre-
tia eijciendis regibus, ita Virginia expellendis De-
cemviris et M. Fabii Ambusti filia Consulibus
e plebe creandis, causa fuere 45). Utcunque se-
res habuit, monuisse sufficet: Romanos perosos
potestatem unius duos creasse, Consules nempe,
quos ne per omne vitae tempus potestatem suam
exercerent 46), in singulos annos designabant.
Nomen eorum unde fluxerit, ipsum verbum con-
sulere indicat. Veteres enim Romani pro consu-

Santas

u

42) Niebuhr l. c. T. I. p. 256.

43) l. c. T. I. p. 225. 229. sqq.

44) Reliqua videantur apud auctores, quos Niebuhr l. c.
T. I. p. 220. sqq. citat.

45) Livius VI. 34, 37. -- Beaufort l. c. II. 10.

46) Niebuhr l. c. T. I. p. 206.

T Suivant l'usage les consuls commandent de deux jours l'un. Livius
XXII. 41. 45. Dionysius X. 50. Ponieważ urząd ten był odpowiedzial-
nością między kłóś, starano się ile możności ustąpić od władzy
obrotu. Jak póżnowione pómiey (r. 459. N. C. p. lex Marcia)
reby Cenrovia narzylu w yciu urząd ten sprawowali. Także
i to reby sprawujący urząd kłóś nie ubiegat się o tenże iak
ju latach dześięciu (r. 413. N. C.). Reby iakże nie sprawowali
niepóh urzędów, nie starano się o urząd, a nawet iakże nie
miałe ten urząd prawem przepisanym (r. 574. N. C. lex

rodzi (Luceres [Etrusk.], Hannenses [Latyn] Taliens [Latin od Talinr]) Rzymianie, nie mając względu na
liabę w przynalności, i ci walcyki razem i od siebie byli nawzajem dzielili się na tribus. Imiona ich
były celeres, i porniej equites zwani. (Wachsmuth p 191-199). Wzorowali w centuriach plebs i patricii

† Dzielili się Rzymianie na trzy oddziały (tribus, regio) uwarane geograficznie, t. i. kraj Tryppli
podzielono w pierwszych latach na trzy obłocie, a ci wbyfny obłony tam grunda poria-
dali natereli do obiad leyre obłocy. Poddziały w hardy łahny obłocy były pwr leyre,
t. i. uwaraię hardy oddział geograficznie dzielili się na 10 poddziałów, zwanych
curie, a ten znoun się co do prawa prywatnego na 10 innych poddziałów na
zwanych gentes dzielili.

† Poddyj przepisy solona dzielili się na 4 klasy (500, 300, 150. mniej lub nie, drachm); w Trypie na klasy
szere. Klasa I. miała centur. 98. II. 21. III. 21. IV. 21. V. 31. VI. 1. Takim klasy I. miała centur. więcej niż inne

† Próczobnie danie w krajach było re nich ogony dobre bronie nie wbyfny
bedzie, huzo more werty z niez nie wazę, i hto w upadku pwey ogony, wta-
ny swoy upadek nazywie. Dla leyre nie posiadaięy ułhomowii nie musi wozfhu
wo sturzy ani uwędos sprawowai. Tak podzielił Serwiusz Tull. obywateli
Tryppli. ich solon Aheifstich. † Powiada Dyonizyusz z Halikarnassu (księga IV.) re
kandy obywatel musiał przysięgać: czy wbyfhu podat do census, czy cały majątek? żeby
nie był pewniejszy dochodów i wydatków swoich, utrzymywaił księgi domowe narwane
rationes domestica, lub ledices expensę et acceptę. Księgi te jako najpilniej ściegli
z familią, były one im niezako pomniliem ofędnosci nadriadów (Cicero in Verrem I.
23. pro Rosc. Com. 2.); z nich to iedyne pzechonai się morna było o stanie majątku
Cicero pro Cluent. 30. — Spis powtarzano co 5 lat, przegladaiaę oraz armię (lustum), i ro-
biaę ofiary narwane (suovelaucilia). Formuły przysięgi przy census, podaię Varro de L.L. V. 9. p. 1. — Je-

reli obłony z hwołów Ser. to raiępe Serw. Tull. godien
wypomnienie, popadai on wrellie przynioły arby się
stai solonem Ser. pwr uwarowiony census powinnat
patryk. z pleb. we zględnę polizyr, potępnat polwo-
nia niezplie z niezplieni fuzley iak dawnie; wsmęst
hray pwr brauneh dabr dwoialo, bo i we rozgę-
die finansowym (im hto bogatby zsm hardiey
do dobre publ. przyniać się musiat), i we wrygę-
die wozfhuym, (bogactwi leyre wbroieni byę mu-
sieli). Rdalym do sturenia lwno a ubogim wy-
znant do pobierania 10,000 asses pobierali pómiey
Liv. V. 7, stadi się pobieranie re nie bytalo bogactwa
niei ludu iardion (stadaizca) od nieramomym puzę
podatek. † In o kymach p. 34.

Vilhi annalis). żeby nieprawowat unędn nad rok ieden. Arby sprawiay urząd wozfhuym
nieprawowat oraz administracyjney, bedak w hrain. Jereli obłony urząd stadaat się

¶ w dyktanda liwa do ięz. furejolinęj brim ię wtańra
ięz nie fiagata uę do patrycyusz. ale do pleb.
bo ter: de ię posthomięnię bywań uępanani.

¶ Tyłko plebeuszre prawie ziemia posiadali na długie utrzymanie musieli brać pożyczkę
od kapitalistów patrycyuszów. Livius IV. 40. (warne miejsce!) podał, że na wojnę (tributum)
stadano z pól w wtańwici będących, których albo wcale nie mieli patrycyuszre,
albo radko więcej jak Cincinat, Manlius (III. 13 Liv). Ziemia będące nauroweni (ager
publ) posiadali patrycyuszre 10 proc. stańli z nich, stańsz orar tributum z domo, stańsz.
Nigdy nieg tyłki plodowai nie mogli w plebeuszre; bo, zniszczonego ziemia uęszre nie
stańono 10 proc. (agri decumani).

I — Niebulo na dowodach historycznych warty utrzymać: że trybunowie ius
od dawna w Rzymian ustanowionemi byli, t. i. ius od czasu podziatu Rzymu
na tribus.

— — Z tego względu lepiej byta wrodzona Rzymu niż Atenom. Wolno
bowiem bytu w Atenach hardemu z obywateli przemawiać do ludu, a stańsz
powstańli Demagogowie. W Rzymie tak jak ius w Anglii uwarano to za rwa-
dey Kraju.

Komulow raskazani worarie wojny byli Libuni militum cum consulari potest. - Komulow wtadra byta oganiziro-
no pmer, tud i fenat.
Pwir komulow, warnym byt labre uwezd Censorum d r. 315. M.C. ustanowione dwóich, areby
zwareli na obyraiie obywakeli Mr. Lindnili iez wydiestawieniem dobr nawdowzeli, rawia-
dywali placam publicanemi. Z powozplu wymanawo iuh na lat 8. jórniel p lex Stentia
r. 320. M.C. na lat 1½. Trwat ten uwezd az do upadku Rp. gdnie puzpedt na Cesarow, pud
lylutem prefectura moram.

¶ Jisdem ultra unam noctem abesse Roma non licuit (Gellius III. 2.) Hanc petitione plebs impetravit pa-
trivinium quoddam sacrosanctorum Magistratum, Tribunorum Plebei. sperabat enim hos sibi
legitimam praesidium esse tutelam contra illegitimam senatorum vim et crudelitatem, ita
ut certe insidia iniis ipsis non amplius exilio esset. Dionysius (VI. 89) et Zonaras (II. 1.) in condi-
tionibus pacis consentiunt: et alienum debitoribus, qui solvere non potuerunt, remissum et, quicumque
neci fuerint, liberatos esse. Haud abhorret a Livii ingenio, cum hanc rem, quamvis minime
ipsi ignotam silentio praebuisse. Müller p 31.

lo dicebant *conso*, ut videre licet ex Etymologico Vossii s. h. v. Quae derivatio magis placet, quam illa Niebuhrii 47) et Hugonis 48) a verbo *consens*, quod ὑπατος graece audit, *consules* Romanos nomen ducere affirmantium. Alter consulum, senatores et collegam quaerebat, id est de re publica consulebat, qui si contradixit, illius sententia reiiciebatur, cum apud Romanos usu receptum esset prohibentis meliorem conditionem haberi teste Appiano de bello Civili I. 12. III. 50.†

Perpetua bella quae Romani gerebant causa ultimae miseriae plebejorum, ob devastatos agros fuere, quae ultimis agitata malis novum magistratum creavit qui se defendere posset contra vim patriciorum et ipsorum consulum, qui, utpote patricii, cum illis in miseram plebem cruciendam sese conjurasse videbantur. Tribuni plebis 49.) itaque creati sunt 50) et quidem sacrosancti 51) quo tutiores contra impotentes patricos forent.† Horum autem ideo hic mentionem fecimus, quia auctores erant plebiscito-

47] I. c. T. I. p. 324.

48] Roem. R. Gesch. S. 46.

49] de origine huius Magistrat. cf. Niebuhr I. p. 257, 373, 426. ibique citatus Dionysius.

50] praeter quos nemini populum alloqui licuit. Niebuhr. I. c. T. I. p. 422.

51] de poenis in sacrosanctos cf. auctores quos Niebuhr I. c. T. I. p. 342. citat.

sacrosanctus i. e. inviolabilis, czyli ten słów oznaczał
 świętość, niemore, gdyż inancę popędu gwatciel
 kara śmierci polityorney i. i. r. k. p. k. w. a. m. i. d. o. b. r. k. a. y.
 u. k. r. i. a. h. i. m. a. n. g. e. l. d. a. n. g. e. l. k. a. w. o. d. a. s. z. m. i. e. r. a. t. y. d. o. u. b. t. a. n. i. a.
 k. o. s. t. w. a, k. i. e. d. i. i. s. t. o. r. o. s. s. u. p. p. l. i. c. a. r. e. N. a. l. e. g. e. z. b. r. o. d. n. i. a.
 b. y.ł. n. i. e. i. a. h. o. n. a. o. p. i. a. n. y. b. i. s. p. e. m. r. e. b. r. o. n. e. m. o. d. a. n. y, s. a. c. e. r. e. p. p. o, k. i. e.
 n. y. d. o. o. p. i. a. n. y. h. a. r. d. y. z. a. d. a. i. m. u. s. t. W. e. l. k. e. r. d. i. n. l. u. s. t. r. u. l. e. g. y.
 p. 530.

Jusqu'au dernier moment, on n'était pas assuré du succès, car il se
fit que'un autre augure se présentait, et qu'il prononça les mots
à un autre jour; aussitôt l'assemblée était dissoute. L. 201.

rum. † Plebisicta primum obstrangebant plebeios,
postea vero patricios, de qua re haec apud Gaium
comment. I. 3 legimus „Lex est, quod populus
„iubet atque constituit; plebiscitum est, quod
„plebs iubet atque constituit: plebs autem a po-
„pulo eo distat; quod populi appellatione uni-
„versi cives significantur, connumeratis etiam
„patriciis, plebis autem appellatione sine patri-
„ciis ceteri cives significantur. † Unde olim pa-
„tricii dicebant, plebiscitis se non teneri, quia
„sine auctoritate eorum facta essent, sed postea
„lex Hortensia lata est, qua cautum est, ut ple-
„biscita universum populum tenerent, itaque eo
„modo legibus exaequata sunt.” †

Caeterum momentum est, fuisse duplicis ge-
neris tribunos. Alii enim tribuni erant praefec-
ti tribubus, † alii defensores plebis. Hi etsi ordi-
narie creabuntur, tamen magistratus esse non
putabantur, cum illis mulctam indicendi jus non
esset. 52)

C A P U T VI.

Fontes antiqui juris

De origine 53) antiquissimarum legum apud
Romanos caute perscrutanda ea sunt, quae hi-

52] cf. Niebuhr l. c. T. I. p. 417. T. II. p. 69. 156. †

53] de iis cf. Ritterus ad Heineccii librum citatum p. 15.
sqq.

sto-

† E byli reuizorami i dorocami podriatoro hram, spijywa-
li podalli eli byli podwtednemi uozdu hno.

† Duplex est uerbo plebis significatio (quanquam id negare uideatur
G. H. G. de G. H. G. etc. Gell. XV. 27.), altera, qua plebei a patri-
ciis distinguuntur, altera, qua omnes cives Romanos sed ut singulos
complectatur, ita ut uerbum superioris significatione acceptum non
nisi gentes patricias excludat. Quodsi comitia tributa plebis fuisse
dicuntur, superior uerbo est et fuit significatio. Sicut hoc locus
A. Gellii X. 20. (Zachariae l. c. p. 21.).

— Plebiscita stały porażek więzły i dla tego plebejfronie utworzył nowy rodzaj sejmów, wiadomo. naruszyło to nie ma nie poniższe (scilicet plebi); chiał przez to okazać lud: że iako fenatus ma swoje consulka, tak i plebs swe scita, i re potężnie obżyga do pięć stawi (lud) populum.

¶ Znanemi także byli Quaestores pod lucianis; ponieważ Brutus po wyprzedzeniu lucianis miał odwoić Quaestoris, czyli protharbit. (Tait. Annel. XI. 22). Nie zdaje się jednak żeby ten obowiązek mieli dawniej Quaestoris, lecz raczej: duumviri perduellionis, remedie, a ponieważ odhęd zuzłoty iż ich reputa, dla tego w przypadku de d. d. p. 24. Quaestores a quocendo qui conquirent publ. pecun. ex malefio. quod duumviri capital. nunt conquireunt.

— — Myślę, iż lucianis utrzymują, że tribunowie byli usaraniem za Uroz- dnich Apoff. Nie mogli bowiem narrarai hony (mulctam dicere) uyluaraig- cenu, lecz uypwai ineba byto lud, arely uypskat na propozycyaz. Staj Liwia II. sb. narywa tribunów ludmi uypwatnemi. Możli zwotany lud uerywai do opuzrenia sejmu: si vobis videtur dipedita lucianis (Liv. II. sb.): nie możli im nahorai rgromadre- nie opuzit. To wypyllo akoli uypuzkato uypuzrone prer nih reto. Wziadali w fenauie ior od v. 310. 4. C. z duziy iednal uypuzone. Sam cyew lucianis w wielu pisnach uoyul tribunów gani, uoyida de Leg. III. 18. Impediri enim bonayn prer melius, quam uonyedi malam. Tamre III. 4. Indereffor male rei salutatis avis esto.
¶ prer uonye szedri Boch-

¶ Tak uerywone ialo: zewozpnie z. p. uypor uerydnich, uoyonenie prer, uoyonenie uoyoiu;
uoyuz.

¶ Zu iz uoyidziato uypuz, iz do zawozpzenia Apoff. uoytuwat lucianis Senat i lud. Na sejmie uoyuzgano to wypyllo w szedyto do dobra lucianis, za nawet i od uoyu Lullibra Stoffi-

lud, lud sędził sprawy karyminalne najwazniejsze, podług Lewintera \pm 26. O sposobie, jak prawa
planowiono na sejmie i w lu swarano, bedzie w drugiej Epoce. Lud skladowil sie, podzielony na dwie (nie)
plecy comitia curiata, bunczelnicy dla wstrowgania o sprawach religijnych. W wyjezdzeniu ludow najwazniejsza w Tada nie
musza byc udzielona (imperium) jak tylko za pozwoleniem Curji (lex curiata). \ddagger Tu o podziale ludu co nap 30.

\ddagger W Tadez ludu bunczelnicy traberje byly dwa prawa: lex Valeria
de sacibus a. 240. lex Valeria de provocatione.

I Prawa łuckie pierwsi zawarł rbierei Jo. Barth.
Marlianus (Hambold p 298.). Ofiaroiz go ze wiele
laliuk uspraw pomyslal, na w mniey zawaroiz na-
stępa iego Baldwinus, lepo za nim posprowat. Ofiare-
nie iednako to bytoby nie stopne, gdybyzmy chcieli
wrenyi, ze ispolnie jwdat laliuk prawa ieliuk
nie byto. Zeby laliuk miat byt unyio, wozpita lne-
ba. Podobnieyoz iiez do prawdy owoz, ze Marlia-
nus nie nie spattrowat, zbtadit tyho w leiu, ze
oddawiz duha dyle praw, w stowaul nowspych,
uddawat ie ze pbarozpne. Terasson (lil. p 22) pka-
rat iez do pienwolney paly do prowadzio ze uspa-
my l-i. do uszyka Ofhiois, ale prawa laliuk i byta
i beznie naidaremnoz. — Po mie/ieniu wtadny lu-
lowpniey i uspanowieniu luybunatu, jwry loncu
prawie ley Epwli, byty wodtami praw: *Leges*,
plebiscite, *lita*, *edicta magistrat.* Na ley nymie namy ie
wlym porozdhu ze pierwte dwa przyimowat lud iuz
prer iuzgih wtorone; drugie dwa, byty debarowane p
wlekanie lub prer wozpiti laliuk wotwofane. Gdyby nie to
lucbaby Pcha napriud nymieio.

storici tradunt. Livius narrat, Romulum populo leges dedisse; quatenam autem illae fuerint, tacet. Diligentior in hac re Dionysius Halicarnasseus est, sed confusior. Nos, argumentis ex ipsa ratione et rerum Romanarum statu petitis, affirmamus: Romanos usque ad leges XII. Tabularum magis jure non scripto, vel consuetudinibus et more, quam jure scripto, usos fuisse. Non negamus tamen habuisse multas leges scriptas, nam fragmenta earum 54) apud Historicos deprehenduntur; quae ut enumeraremus otium nobis fecit Bachius (in Historia Jurisprudentiae Romanae ed. VI. p. 8. sqq) congestis omnibus, quae colligi poterant. [Leges Livuntino promulgatas, orig. deinde ab perpetuam

Principum Servius Tullius sanctorum legum fuit, quibus etiam Reges obtemperarent. Tacit. Annal. III. 26.

Fontes 55) autem juris erant:

- 1. Leges a populo latae; quodcumque autem teste Livio VII. 17. postremum populus jussurat, id jus ratumque erat.
- 2. Scita plebi, vulgo plebiscita dicta, quibus opponebantur Consulta Senatus, sive Senatus Consulta. Omnia haec dicebantur legitima, cum ex legibus originem suam ducerent; illa vero, quorum jus consistebat in aequo et justo, jus gentium vocabantur. In. Tabulam. Athenam. In athenis. Ita. Senatus. Aliquam. Censuram. Uterque. Uterque. Uterque. Uterque.

incisas, publice pro vestris proprie nebant, ne quis ignorantia jus se excusare posset. Cicero Agr. II. Lex approbata plebem obligat. Justinianus N. 66. c. 1. indulget spem duorum mensium a die publicationis, observandum in omnibus novis legibus. Lex fieri debuit in eo loco, quo sanctissime legi possit, ut in fine Pet. de Bacchanalibus. Atque. Uter. Haec. Uterque. Uterque. Uterque. Uterque.

54) cf. Niebuhr. T. I. p. 175. 211.
 55) cf. Gaii Comment. I. 2. Cicero in Topicis 5. de Invent. II. 22. Frgm. Vet. JCu §. 1 — 3. p. 813. [ed. Schulting] Instit. I. 2. Digest. I. 3.

co ego jussit. co Digesta?

Antiquissimi Jcti Papirius, Appius Claudius.

De Jctis hac aetate loquentes, hoc nomine abutimur, recte nobis persuasi, aetatem illam, quam merito barbariei accusare possis, neque inferioris ordinis Jctos habuisse. Inveniuntur tamen duo, de quibus nonnulla proferenda putavi.

Primus eorum est Papirius, de quo Ritterus ad Heineccium l. c. p. 30. cf. Papirium eundem esse ac *Lipsium* discipulum Mureti, *Desquiron* Professor Parisiensis contendebat, dicens: Lipsium Jure Consultum Romanum leges XII. Tab. collegisse 56). Unde videre possumus, qualis status sit Jurisprudentiae apud illam gentem, quae olim *Donellis, Godofredis, et Cujaciis* gloriabatur! Papirium leges regias collegisse, *Granius Flaccus* in libro suo *de Indigitamentis*, auctor est. Quale autem id opus Papirii sive *Jus Papirianum* fuerit, certo determinari non potest. Probatissima tamen opinio *Dionysii Halicarnassei* nobis videtur, qui ait, nihil aliud quam indicem verborum solemnium id fuisse (57). Illa enim aetate penes pontifices Jurisprudentiae studium fuit, cum patricii solum pontifices eligi possent, ver-

J. Academia Paris. adscriptus

m | 56] cf. Goett. G. Anz. 1809. Savigny l. c. p. 61.
57] cf. Ritter. ad Heineccium cap. 17.

I. Sejmach podług podziału ludu, dzielący się i Sejmy a) Comi-
 lia Curia, pierwotny rodzaj sejmów gdzie wprostie postu-
 ponienia posturowano. Innejolney naleraty do nich
 interessa religijne. Prierogatywy swoje wzięli ten
 sejm po wziętych wżni przez prawa XII. Tabl. które
 ustanowity za sejm narelny a) Comilia centuriata, lub
 iakie XII. Tab. nazywają, comilia latus maximus. Jednobre
 z powieglu byłto wglu wżni i ustanowienie
 praw do sejmów tego naleratu. a) comilia tributa, od
 czasu Korolana w zgim roku po ustanowieniu trybunów.
 Lud podzielony na tribus sładit się na nie.

dius.
 ine
 am,
 que
 ntur
 pu-
 rus
 dem
 iron
 um
 lle-
 atus
 quae
 tur!
 lac-
 est.
 num
 issi-
 vi-
 rbo-
 etate
 uit,
 er-

universo Epist. I. ad. 4. - 21. Pader. 1722

7 - 9. - 1723.

Bibl. Jag.

Bibl. Jag.

